КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

ШОАТТА, 9 ДЕКАБРЬ, 1967 шу. № 146 (4471). Мах 2 кеп.

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІайн обкома Нохч-ГІалгІайн АССР Лаккхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Шоай беррига низ оарцагІбаьккха къахьийгар Грозненски аьшкабетона завода коллективо пхилетка шоллагІча шера план ханал хьалха кхоачашъяра, шоаш тІаийца декхараш кхоачашдара. Къахьегамга хьежжа хилар толамаш а. Къахьегама овсарле лакхъялара лоархІаме пайда баьлар НОТ балха юкъеяхьарах. Аьшкабетонни конструкцеш хьаю болат чІоагІдергдолаш термически агрегат оттайир № 1 йолча цехе. Цо торо хилийтар пачхьалкхенна дукха ахча кходе а, кхыча цехашта лаьрхІа чІоагІа чон кийчде а. Мехкдаьтта промышленноста пишкашта лаьрхІа йІовхал лоаш йола бетона изделеш арахеца йолаеннай заводa коллектив.

Арахецача продукце дикал лаха а еш 29 ноябре кхоачашйир заводa коллективо юбилейни шера план. Дика болх барца белгалъяьннай ин. Санстунов, Бабенко, Бугаев керте латта арматурщикий ин. Рубенчик, Киланова кулгалду бетонщикий бригадаш.

А. МЕЩКОВ.

Лаккхача къахьегама толамашца чакхдоаккхаш латт пятилетка шоллагІа шу Нохч-ГІалгІайн руда́й йоацача материалийн карьероуправленеі коллективо.

Хьалхара моттиг лелаеш я Исрханов СаІид керте латтача карьера коллективо. ЦхьоалагІча декабре денз тІадоагІача шера чотах продукци арахецаш я из. Иштта дика къахьегаш я Аушев Іаддал керте латта «Аргун» яхача карьера коллектив а. Цо дукха хІама ва эшаш кхоачашъяьй шера план. Цига хьинаре къахьегаш я Никитин Алексей, Аксенов Владимира кулгалду бригадаш.

В. БОГДАНОВА,
Нохч - ГІалгІайн карьероуправлене экономист.

ПХЕ ШЕРА ПЛАН—ХАНАЛ ХЬАЛХА!

КЕРДАЧА КОТАЛОНАШКА

Іа деннад. Цхьабакъда, цо уезарбахац Сунженски района Шел байраках лелаеча «Победа» колхоза хьайбаш леладераш. Ерригача хьайбаш леладеча помещенешта ший ханнахьа ремонт яьй, эшаш дола доакъараш Іалашдаьд. Дукха къахьегам бодача дуккхача процессашта механизаци яьй. Болх беш я «карусела» тайпагІара механизированни корпус.

Укх денношка № 1 йолча шурий-товарни ферме итогаш яьй 11 беттарча социалистически яхьа.

—Паддигал тхо цу итогаша,— йоах доярка Ториева Хьавас, — масала, аз сайгарча 39 Іаттах хІаранегара 2441 килограмм шура яьккхай цу юкъагІа. ТІаийна шера декхар цхьа бутт хьалха тІехкхоачашдаьд. ХІаьта са новкъосташа—кхы а дукхагІа. ХІанз шин сменах болх беш да тхо.

Доярка Л. Богачукацеи Г. Валиевацеи доттагІал леладеш я Хьава. ВІаший гІо а деш, къахьегама доттагІал леладеш хиларо царга торо хилийтай шоай шера декхараш ханал хьалха кхоачашъдаь ца Іеш колхоза шура яккхара пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяра юкъе шоашкара доагІа дика дакъа лаца а. Цу кхаьнне а 1968-шера чотах массехк эзар килограмм шура яьккхай хІаналехьа.

Ферма дукха шура йоаха говзанчаш ба коммунистически къахьегама ударникаш. Диленко Лидас, масала, хІара Іаттагара 3.276 килограмм шура яьккхай. тІаийцача декхарга дилалча 2.300 килограмм яккха езача. хІаьта 1968 шера чотах дуккха шура а яьккхай цо. Шоай шера декхараш гаьнна тІехкхоачашдеш хьабоагІа доиркаш Валентина Гребенченко. Елена Шатухина, Лидия Максимова, кхыбараш. Лидия Максимова къона доярка я. Цо хІара духхьашха бехкаьча Іаттагара 2.815 килограмм шура яьккхай, шера тІаийнача декхарех 1.700 килограмм яккха езача.

— Тха дояркай, боккхий гІонча ба,—йоах Ториева Хьавас, — доаханга боахкараш. Цар повкъостал ду мара селла доккхий хІамаш карагІдувргдацар тхона дукха шура яхар духьа лоаттаеча яхье.

Ферме хьалхалатта доаханга боахкараш махиллара цІераш йоахаш ба коммунистически къахьегама ударникаш Михаил Леонтьевич Аракеляни Андрей Терентьевич Семенови. Масала, Михаил Аракеляна Іулацарча 150 Іаттах хІаранегара хІанзлехьа а 2.900 килограмм шура яьккхай, шера планах яккха езача 2.200 килограмма меттел.

Барттайна коллектив я ферме къахьегашъяр. Дояркашта юкъе нийслургья ювана, эрсел совгІа, гІалгІа Ториева Хьава, татарка Валиева Альфира, румынка Цуберо Марина, украинка Голубец Галина, доахан детташ вола эрмало Вартанян Артем. Цу барттайнача, дукхача къамех йолча коллективо хІанзлехьа а 2.373 килограмм шура яьккхай хІара кхоабача Іаттагара, шера планах 2.300 килограмм яккха езача. 1968 шера чотах хІанзлехьа а 147 эзар килограмм шура еннай ферма хьайбаш леладераша.

Жа леладерашта юкъе де доагІа а доагІаш сий деш я воккхагІча чабана, коммунистически къахьегама ударника Усманов Топий бригада. Юбилейни шера хІара устагІанна тІера 6 килограмм цІена тха даьккхад укхаза. Планах даккха лаьрхІачул 2 килограмм совгІа да из.

ХІанз колхоза хьайбаш леладераш чуийнна къахьегаш ба кхы тІа а керда толамаш дахара — хьайбай продукташ яхара а пачхаьлкхенга йохкара а пхе шера план диъ шера кхоачашъяра.

Ф. ДОЛЖЕНКО.

Грозненски химически комбината № 17—18 йолча цехе хьохкаме къахьег аппаратчикаша Н. Кузьменкос, Н. Санниковас, Г. Самодурова. Цеха коллектив 11 бетта программа цхьа кІира хьалха кхоачашъяь а яьнна шера план ханал хьалха кхоачашъе яхье яьннай. Укхаза арахецача ацетонеи фенолеи дикал дунен стандартага кхоачаш я. Цо торо хилийтар арахеца продукци доазол арахьа дІаахийта.

СУРТА ТІА: смена партгрупорг Н. Кузьменко, аппаратчикаш Н. Санникови Г. Самодурови.

В. Макарова сурт.

ДОАКЪАР ШОРТТА ДА

Юкъарча хьайбашта доакъара база чІоагІъяра боккха теркам тІабахийтаб укх шера Грозненски района 15-ча шурий совхоза хьайбаш леладераша. Дукха доакъар Іалашдаьд цар укх шера. 105 процент кхоачашъяьй гІожа доакъар а концентраташ а Іалашдара план.

Тоъалла Іалашъяьй шекара свекла, — яхаш дувц отделене зоотехника Итазов Салмана. Доакъара лард йолларал совгІа дика кийчъяьй отделене хьайбаш чулоаттадара лаьрхІа йола помещенеш. Отделене мел хиннача помещенешта дика ремонт яьй, кизгаш техад, хІаьта пул совгІа массехк керда базаш а хьалъяьй.

Шоаш тІаийца социалистически декхараш кхоачашдара дика къахьегаш ба ферма берригa дояркаш. Царех хІаране дош деннад шера 2000 килограммал кІезигаІа шура ца яккха. Доахача къахьегама толамашца белгалъяьннай ферме дикагІйола доярка Осабаева Курбика. Ер шу доладуча хана цо дош деннадар хІара кхоабача Іаттагара 2450 килограмм шура яккха, хІаьта укх деношка шера план кхоачашъе гаргга а я из. Дукха тІехьабисац Курбикайл цун новкъостий. Уж а ба шера план кхоачашъе гаргга. Царех ба дикагІйола дояркаш Асабаева Люба, Долгова Елена, Маоева Іайнаъ, кхыбараш. Кердача пятилетка шоллагІча шера план кхоачашъяра шерра шоайла социалистически яхь а йоаржаяь къахьегама вахте а этта болх беш бале а, цар болх нийса вІаштІехьбаккхац ферме. ХІара дояркас дІалуча шура декалии даннеш увттаьяц. Иштта тахамарча денна хІара дояркас мел шура яьккхай аьнна хаттар дича нийса жоп лала магац бригадираш. Дояркашта шоашта а хац шоаш еррига дІаенна шура масс килограмм я. Цу гІулакхо дикка лохду балха хьокхамаш.

Отделене кулгалхой декхарийла ба уж кхоачамбоацараш сихха дІа а даьха цІенхаштта болх тоабе.

Р. АУШЕВ.

ТОЛАМИЙ ШУ

Пхе шера задани ханал хьалха кхоачашъяра Сунженски района юртбоахама къахьегамхоша баь тІахьехам дог раьза хинна хьалхацар тха отделене къахьегамхоялацар тха отделене къахьегамхошта. Ер юбилейни боахама шу дикa. Ер юбилейни боахама шу дика хьокхамашца чакхдоаккхаш ... леладераш. ДІадахача шера денз йоакхо е доладелар тхо юртбоахама культураш дика хьувкъаяра, хьайбай продуктивность айяра. Гурахьа ялат ахпара хьисапе дІадийначa кхашка йиъ эзар тонн органически, 120 тонн минеральни удобренеш тайсар, фу дикал лакха йолаш дар.

ХІара шера тха отделене ялат дІадувш хул дикагІа вола механизатор Дикаев Имран. Дуккхача шерашка вІаштта из болх беш ше хиларах ялат дІадера говзал дика караерзаяьй цо. Массаза а ялат дІадувча болх беш ше волча хана ший трактора кхо сеялка тІехьатосс Имрана. Иштта чакхъяьккхар цо из бехктокхаме мероприяти соахка а. Агротехника лоацача хана дІадийна даьннача ялата Іай аммиачни селитраца подкормка йир хІара гектара тІа шишша центнер а кхоачийташ. Иштта дика дІадийна, доагІгІача тайпара гІулакх даь ялат дика хьийкъар. БІаьстан юхье юв культураш а хьалхxе зябь аьхача лаьтта йийра. Дерригa а оаха укх шерарча хьувкъама лаьрхІа ворхІ бІаь гектар гурахьа луви ши эзар гектар бІаьстан юхье луви ялат дІадийнадар. ХІара гектара тІара 23,4 центнер гурахьа дув ялат чуийцар кхаш леладераша, планах доагІар 16,7 центнер мара доацача. Тха боахаме цІаккха цул тІех гурахьа дув ялат хьувкъадаьлацар цхьаннахьа а. ХІаьта цу ялата центнерга дІабаха мах а плановичул дикка лоха бар — боацхьа соми 90 кепиги планах боагІар ши соми 80 кепиги болча. Ялат кхедарга дІабода мах лохбарах 10 эзар сом ахча кходир. ХІаьта пачхаьлкхенга 10 тонн ... дахкар оаха.

Ялат чуэцача дика къахьийгар механизатораша Яндиев Ахьмада, Арсамаков Ахьмада, Саутиев Идриса. Массаза а тІехкхоачашйора цар шоай сменни заданеш.

Дика хьувкъаяьй кхаш леладераша бІаьстан юхье юв культураш а. ХІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 35 центнер хьажкІа яьлар — планах йоагІачул 13 центнер дукхагІа. ТІехдика хьувкъаяьй шекара свекла а. Еткъа гектара тІа дІадийра дикагІа дола районированни фу. Шекара свекла кхееш гектарникаш бар. Боккхача лоархІаме яр из маьхера культура дика хьувкъаярах вІашагІъелла материальни поощреней система.

Ховш мадарра хаоттама хьалаш геттара во дар укх шера. Касткаста делхача догІаша чІоагІа повкъарле йора свеклана доагІа гІулакх де. Цхьабакъда дика ха лаьттача деношка гектарникаша дика къахьегарах цар вІаштІехьдаьлар цІаккха а ца хиннача тайпара из культура дика хьувкъае. Дукхача гектарникаша хІара гектара тІара юкъера лаьрхІача пхи бІаь центнер шекара свекла яьккхар. ХІаьта пачхаьлкхенга из культура йохкара шера план шозза тІехкхоачашйир отделене Къаьстта дика толамаш даьхар Дуларова Забрата. Шийна тІачІоагІъяьча гектара тІара 676 центнер шекара свекла яьккхар цо, планах йоагІар 170 центнер мара йоацача.

ХІанз керттерча даькъе кхашкара балхаш дай даьннад тхо. Гурахьа дув ялат агротехнически лоацача хана дикагІа долча фунца дІадийна а даьккха бІаьстан юхье ювча культурашта лаьтта оахаш ба хІанз механизатораш. Белгалде деза гурахьа дув ялат хІанз массанахьа а цхьатарра дика хьатІадаьннал га. Цу гІулакха чІоагІа аьттув баьккхар минеральни удобренешца подкормка яро.

Дика къахьегама толамаш даьхад тха хьайбаш леладераша а. Октября 50 шу дизара цІей тІакхоачаш тха шурий-товарни фермa коллективо паччахьалкхенга шура йохкара план кхоачашъяьяр, хІаьта дІабахача цхьайтта бетта шера планах йоагІачул пачхьалкхенга йиъ бІаь центнер дукхагІа шура ехкай.

Шерра яьржача социалистически яхье массанел хьалха хІара Іаттагара шура яккхара шера задани кхоачашйир тха хьалхалаттача дояркаша А. Картоевас, М. Бекбузаровас, Т. Тукаевас, кхычар.

Долаш да ферме тІадоагІача шера а хьайбай продуктивность вІалла а лох ца ялийтара мел эшаш дола хьалаш. Цу гІулакха Іалашъяьй 9 бІаь тонн йол, 4 эзар тонн силос.

Отделене къахьегамхоша еррига торонаш тахка а техка дош деннад тІадоагІача шера пачхаьлкхенга еррига юртбоахама продукташ йохкара шера план ворхІлагІа ноябрь тІакхоачаш кхоачашъе.

И. ХАМХОЕВ,
МалгІабика района «Ингушский» яхача совхоза цхьоалагІча отделене управляющи.

ЛАЬРХІАР КХОАЧАШДЕРГДА

Нохч-ГІалгІайн автоуправлене чубоагІача автобоахамашта юкъе боккхагІчарех автобоахам ба Сологубов Василий Дмитриевич керте латта № 4 йола автотранспортни боахам. Укх тІехьарча массехк шера управлене автобоахамашта юкъе балха тІа хьалхалатташ хьайоагІа цу автобоахама коллектив. Укх шера цо доаха хьокхамаш къаьстта дика да. Пхьайтта бетта мухь дІа-юха бахьара план 151.1 процент кхоачашъяьй, хІаьта тонно-километрий план 177.7 процент кхоачашъяьй боахама шофераша. Планах лаьрхІачул совгІа цу юкъа кхоаь балха ха 14 эзар совгІа сахьат да, хІаьта планал совгІа дІа-юха бихьа мухь 20,2 эзар тоннага кхаьчаб. Из хул тІаийнача социалистически декхарех лаьрхІачул дукха лакхагІа.

Къахьегама овсарле лакха хиларах кхоачамбаь Іац автобоахама коллектив. Цо чІоагІа къовсам лоаттабу дІа-юха кхухьача халкъа боахама мухьага дІадодар лохдара а. Цох хьахиннар дика да. Мухь дІа-юха бахьарга дІабода мах цхьа процент лох а беш, паччахьалкхенна укх шера кходаьд итташ эзараш сомаш ахча. Коллективо паччахьалкхенна берригa баь пайда 104,5 эзар сом да.

Доаха къахьегама толамаш лакха хилар керттерчарех цаІ да къахьегам нийса вІаштІехьбаккхар. Боахамерча кхаь автоколонна, 12 бригада юкъе шерра социалистически яхь йоаржаяьй. ХІара бетта даьхача толамий итогаш ю. Хьалхара моттиг яьккхача бригадана е колонна карара кара тела ЦІе вымпел лу. Хьалхалаттарий опыт шерра дІайовзийт кхыча бригадашта, колоннашта. Цул совгІа автомашинех пайда эцара коэффициент планах лаьрхІачул дуккха лакхагІа я. Машинашта ремонт еш йоаккха ха планах лаьрхІачул дикка кІезигъяьй. Мухь тІабоацаш яьсса машинаш леларгйоацаш гІулакх вІаштІехьдаьккхад. Цу массайолча мероприятеша вІаштІехьдоалийт къахьегама овсарле лакхъе, дІа-юха кхухьача мухьага дІадодар лохде.

Материалашта, доагора кхомбара московски ленинградски предприятеша дІайолаяь инициатива хьал а лаьца чІоагІа къовсам лоаттабу цу даькъе хІара шофера, бригада, колонна. Цох доккха беркат даьннад. Укх шера кходаь доагор 168 эзар килограмм да, хІаьта кхоаь кхыйола материалаш бІаьш сомий мах я.

Коммунистически къахьегама сийлен цІи яккхара а шерра яхье яьннай колоннаш, бригадаш, шофераш. ХІанзлехьа пхе бригадана еннай из сийлен цІи. Царех я Хапрянников Николай, Купин Григорий, Губайдулин Юрий, кхыбараш керте латта бригадаш. Коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цІи яккхара къовсам лоаттабеш а бІаьш шофераш ба. Царна юкъе хІаналехьа из сийлен цІи лелаеш 226 шофер ва. Къаьстта дика къахьегарца белгалбаьнна ба шофераш ин. Шибилов, Ткач, Нидилько, кхыбараш. Юкъера лаьрхІача сменах нормаш 150—180 процент кхоачашъю цар. ХІаьта тІадоагІача шера чотах цар къахьега дукха ха я.

Пятилетка план ханал хьалха кхоачашъяра крекингисташа дІададаь дика гІулакх дог раьза хинна хьаллаьцар боахама коллективо. Пхе шера план 1970-ча шера 7-ча ноябре кхоачашъе, планах лаьрхІачул совгІа 50 эзар тонн мухь дІа-юха бахьа, тоннокилометрий план 1200 эзар совгІа тІехкхоачашъе, къахьегама овсарле 6 процент лакхъе социалистически декхараш тІаийцад цар. Уж толамца кхоачашдара хІанзлехьа а еррига шоай торонаш оарцагІъяьхай автобоахама шофераша. Укх шера план 25-ча декабре кхоачашъе лерхІ цар. Цох уж дог тийша а ба.

Б. КОСТОЕВ.

СИХАГІА КИЙЧЪЕ ТЕХНИКА

ТХА ОТДЕЛЕНЕ 20 трактор, йиъ комбайн, 25 нух, итт опрыскиватель я. Техника тоаяра хьалхагІе а оттаяьча графиках укх йиълагІча квартале итт трактор тоае езаш дар тхо. ХІанзле ийс трактор тоаяь яьннай, тахан-кхоана тоаяь яргья иттлагІаяр а. Техника тоаеш болча механизатораша дош деннад укх квартале планал совгІа кхы а кхаь трактора ремонт е. Дика лел комбайнашта ремонт яра болх а. Керда шу хьатІакхачалехьа тоаяь яргья уж.

Юртбоахама инвентара ремонт е лаьрхІа бригада вІашагІъеллай оаха. Из болх дика бу механизатораша У. Алиева, В. Табалова, М. Исмаилова, кхычар а.

техника. ЙиълагІча квартале бригаде тоае езаш яр пхи трактор, йиъ сеялка, шиъ культиватор. ХІанзле из план кхоачашъяьй, хІаьта цул совгІа кхы а йиъ культиватор кийчъяьй.

БІу ца къожабеш къахьег бригада членаша укх деношка. Царна юкъе хьокхаме болх беш ва Шабанов Дауд. Ханал хьалха ший «ДТ-20» яха трактор тоаяь а ваьнна новкъосташта гІо деш ва из хІанз.

Кхаь дийнахьа ший машина е езаш хинна ремонт чакхъяьккха а ваьнна колхоза фермашка жом хьатІаувзаш ва Калаев Махьмад.

Во лелац болх Саламов Ваха механик волча шоллагІча тракторни бригаде а. Техника ремонт дика ю механизатораша Виситаева, Бидирова, Вюсурова, слесара Шонпова.

Керда шу хьатІакхачалехьа еррига техника тоаяь йоаккхаргья оаха, — йоах ремонтникаша.

И. ДЖАМАЛОВ.

Г. КУЗНЕЦОВ,
«Шалинский» яхача колхоза тракторни бригада кулгалхо.

* * *

ГРАФИКАЛ ХЬАЛХАГІА тоаеш латт Гудермесски района «Кавказ» яхача колхоза цхьоалагІча тракторни бригаде юртбоахама

СОМ ДИКА ХУРГБА

Совхозе эггара хьалха пачхаьлкхенга сомаш бохкара план кхоачашйир укх шера Ачхой-Мартана района «Орджоникидзевский» яхача совхоза сомий бешамаш леласча шоллагІча бригадо.

Сомаш чуийца баьннабале а бешамашкара болх сацац. 137 гектар йолча шоаш лелаеча сомий бешамашка гуйранара балхаш дІадоладаьд. Сомий гаьний мугІарашта юкъе обработка еш ба Чинхоев Ювсана бригадацара сомаш лелабераш.

Т. АРЧАКОВ.

Дами дика къахьегаш хьавоагІа Гидромеханизаце ГСУ треста бульдозерист Дмитриев Иван. ХІанз Червленная яхача станице гІум йоахача карьере болх беш ва из.

В. Макарова сурт.

Советски Союзе гІолла

МЕХКДАЬТТА ГУЧАДАЬННАЧА КЕРДАЧА МОТТИГЕ ТЕХА ЭГГАРА ХЬАЛХАРА КІЕЖ

НЕБИТ-ДАГ. Мехкдаьтта йоккха кІеж техай Барса - Гельмесан вышканеи юкъерча гІомарашка уллача керда мехкдаьтта гучадаьннача Бурунски яхача моттиге. Мехкдаьтта доаллача кердача моттиге эггара хьалхара скважина яьккхай А. Мордачева бригадо.

СОМИЙ БЕШАМИЙ «ПЕРЕПИСЬ»

Молдаве вахача хІара сага юкъера лаьрхІача 200 гаргга комсий гаи сомий гаи кхоач. Республика колхозашкеи совхозашкеи комсаш дІаегІа деррига лаьтта хІанз 200 эзар гектар да, сомий гаьнаш дІаегІар — 146 эзар гектар. ХІара боахаме юкъера лаьрхІача 500 гектар сомийи комсийи бешамаш я.

Иштта я Молдаверча сомий бешамашта яьча «переписа» даннеш.

Хоза хоамаш да колхозхойи гІулакхерча наьхеи ковнашта гонахьарча, нах бахача цІеной коашкарча лаьттай участкаех дараш. 1960 шера денз комсий гаьнаш цкъаи ахаззеи дукхагІа а хинна, хІанз бІаь миллионал совгІа я, коашкара сомий гаьнаш — 14 миллион совгІа.

ГІИШЛОШЪЕРИЙ ПАЛИТРА

Кхыметтел бІайха хьежача среднеазиатски маьлха зІанараштта кІал а дагац облицовка яьча Іоакъаш тІара басараш. ГІишлошъераштa уж кийчдара рецепт яйтай машиннаькъа транспорта инженерий Ташкентски института Іилмахоша. Уж басараш — хІаьта уж бІарча Села - Іад да — лоабатах ду. Цхьабакъда, из лоабат массазарбар санна а боацаш, лаьттанна къаьнарча цІераша «беттa» кІалхарча кІора тІоанашкара ба.

Іалама ахфабрикатех йоаккхача цу кердача материало здaней тІагІоллара куц тоадергда.

ЦІЕНОШ ДЕЧА КОМБИНАТА РЕКОНСТРУКЦИ

ю Грузе. Керда техника кхаьчай предприятешка. Доккхийча доакъоех цІенош деча Тбилисски заводо шера 100 эзар квадратни метр чуІе моттиг хьалъю. Комбинато арахеца доладеча цІеношка план хозагІа яьккхай чурча цІенойн гІонна йолча помещенейи.

Иштта керда кийчъеш я доккхийча доакъоех цІенош хьадеш йола Кутаисера, Руставера, Батумера предприятеш а.

«ЛАРГАЦА» ЛАРГ ЛАЦА

ВЛАДИВОСТОК. Охотски форда тІа гІолла дуккха никъ баьчул тІехьагІа укхаза юхаккхьачад «Ларга» яхе чкъаьрий Боахамеи океанографеи Тихоокеански Іилматохкама института экспедиционни кема. Цу тІарча специалисташа техкад гуйран замалахьа тюленаш гуллу моттигаш малагІча хьал тІа я а хІаьта иштта лаьттан тІарча уж гуллуча моттигашкара лувцара торонаш а.

Къаьстта пайдана зем баьккхаб тюлень-ларга лохаш Шантарски гІайренаш тІа. ХІанз бІаьстан юхье кІеззига мара лувцац уж. Гурахьа берда йистошка гуллуча хана лувцац хьайбаш, цу хана уж лувцар аьттува болашагІа дале а. Гурахьа, «Ларгаца» даьча балхаша хьахьочхачох, бІаьстан юхье гурахьарчул шозза - кхозза сомагІа хул тюленашта тІабужа дерстача дулха тІоа.

Экспедице бахача хана Іилмахошта зеденнад гурахьа хи йисте гулъеннача цу тайпах йолча тюлений Іул.

ВЕЖАРАШХА ЙОЛЧА БОЛГАРЕНА

НИКОЛАЕВ. Вежарашха йолча Болгаре заказах 61 коммунара цІерагІча кемаш деча заводе хьадаьд «Золотой берег» яха доккха форда тІа лела рефрижератор. ТІера мухь а тІехьа 10 эзар тонн гаргга дозал долча дуккха арахецача цу кемага чуэцалургба йиъ эзар тонн гаргга мухь. (ТАСС).

РАЙОННИ ПАРТИЙНИ КОНФЕРЕНЦЕШКАРА

ДЕ ДЕЗАРАШ БЕЛГАЛДОАХ КОММУНИСТАША

Ала доагIаш оал МалгIабика районах мехкдаьттахойи ахархойи район аьле. БIарг дIа ме кхоач кура урагIаяка латт мехкдаьтта вышкаш, шаьрача аренашка кхею тайп-тайпара юртбоахама культураш. Республике а цун гаьнна арахьа а дика довз города мехкдаьттахой сийлен гIулакхаш, цар къахьегама традицеш. Иштта доккхийча толамашца белгалбаьнна ба юрта боахама къахьегамхой а. Района боахамашта юкъе толашагIйолча «Алханчуртский» яхача совхозо укх тIеххьарча массехк шера хьалхле лелаю Российски федераце хьайбаш кхоабача боахамашта юкъе.

Къаьстта доккхий къахьегама толамаш даьхар района мехкдаьттахоша ахархошеи укх юбилейни шера. Ер шу дIадоладелча гIоне кIоаргга бурув техад 18 скважина. Из геттара лоархIамера толам ба, хIана аьлча юрски тIоанашта лаьрхIа царех дукхагIъяраша бурув тохар бахьан долаш Сийлахь-боккхача Октябра сийна тIаийца социалистически декхараш кхоачандеш планал совгIа даьккхад бIаьш тоннаш мехкдаьттеи гази.

Бакъда, карагIдаьннача толамех доккхал де гулбеннабацар укх деношка районни партийни конференце партийни организацеша бахкийта делегаташ.

Докладчика КПСС МалгIабика горкома хьалхарча секретара нов. Санькос а пренешка къамаьлаш даьчар а шоай керттера теркам тIабахийтар района экономика кхы дIахо а дегIайоалаяра данза дургдоацарашта, кIоаргга анализ йир нийслуча кхоачамбоацарашта, массе оагIора теххар цар бахьанаш, иштта уж сихха дIадахара хоадам бола наькъаш белгалдаьхар.

Юххьанцарча партийни организацеша кIоаргга Iома а дац лерттIа кхоачаш а дац экономикаи культураи деш. Автотранспортни контора, «Малгобекнефть» НПУ гIишлон монтажни управлене, кирпишкаш еча завода, Ачалкхерча минеральни хин завода партийни организацей лоархIам лоха ба производства керттера дешаш кхоачашдеча.

Докладчико белгалдаьккхар кирпишкаш еча завода, ОРС-а № 4 йолча совхоза коммунисташа производстве авангардни роль ца лелаелга, КПСС Устава дIадехараш телхаделга. Лохача боараме чакхъювл укхаза партийни собранеш, хIаьта цига дакъа ца лоацаш дукха коммунисташ хул. Партийни собранешка дувцац производства лоархIамера дешаш. Дукха пайда балац партийни организацеша тIаийча решенех.

ВIалла ла мегаргдоаца гIалат да, — аьлар докладчико, — парте мугIараш лерттIа дегIа ца ахар. Отчетни хана парте мугIарашка цхьа коммунист хьайийцавац ремонтно-гIишлон участка, кирпишкаш еча завода партийни организацеша. Цу лоархIамерча деша дукха терко яц кхыча партийни организацеша а, къонача коммунисташта кхетам балара йоаггIа йоакхо яц. Данза даргдоаца гIулакх да толашагIйолча производственникех парте мугIараш шердар. Цудухьа парте мугIарашка отта гIертачарца денна болх бе беза.

Шенхаштта кхоачамбоацараш да кадраш хьахержараи уж балха дIанийсъяран беш болча балха юкъе. Бетктокхамерча участкашка болх беш болча специалистех 17 процент мара лакхехьара образовани йолаш бац. Города промышленни предприятей 62 волча директораштеи керттерча инженераштеи юкъе 23 саг мара вац лакхехьара образовани йолаш. Кхы а вогIа хьал да юртбоахаме кулгалдх кадраш дIанийсъяра балхаца. Масала, экономически служби 72 болхлосх 2 мара вац лакхехьара образовани йолаш. Кадрашца лерттIа болх ца беш хилча балха юкъе дукха кхоачамбоацараш нийслу. Масала, «Ингушский» яхача совхозе дукха кхоачамбоацараш хилар бахьан да отделенешта, фермашта, бригадашта керте эсала кулгалхой латтар. Укх тIеххьарча шин шера 2 отделене хувцавеннав 6 управляющи, 4 трактории бригада 11 бригадир.

Доккхий кхоачамбоацараш да идеологически балха юкъе а. Из хIанз а айхха бувзац вахарца. Цхьайолча партийни организацеша лерттIа хьахержац политинформатораши агитатораши, хоадам боллаш тIахьожам лоаттабац цар балха. Цхьайолча предприятешка, совхозашка, колхозе гойтара агитаци хоадам боллаш яц, из ювзац коллективашта хьалхашка латтача декхарашца. Лекционни пропаганда вахаро дIадеххача тайпара яц.

Теркам тIабахийта а кIоарга чулоацам болаш а дар делегаташа даь къамаьлаш. Ховш дар уж шоай конференце кийчбенна баьхкалга.

— Укх тIеххьарча хана шоашта хьалхашка латтача декхарех дикагIа кхет тха партийни организаце хIара коммунист, — аьлар «Малгобекнефть» управлене шоллагIча промысла партийни бюро секретара нов. Панчука. — ХалагIча дIаотт уж, хьокхам тел кхычарна.

Нов. Панчука дийцар шоай коллективо укх юбилейни шера беча балхах лаьца. 11 бетта планал совгIа 9230 тонн мехкдаьтта дённад промысло. Продукцега дIабода мах лохбарах кходаьд 56.670 сом ахча. Геолого-технически мероприятеш дика чакхълхар бахьан долаш 1600 тонн мехкдаьтта совгIа доах укхаза хIанз.

Промысла хьокхамаш кхы а лакхагIа хурга яхаш дувц цо, нагахьа санна эшаш бола кхоачам хуларе. Во болх бу техснабо. Дукха хала из дуьца, бакъда цу гIулакха оарцагIвоалаш саг вац. Хьаена хIама а дукхагIъяр бурувдеттарашта дIалу, промыслашта царех совъаьннар мара кхачац.

—Промыслаш шоаш къаьстта Iалашъергйолаш хIама вIаштIехьдаккха деза, — аьлар цо: цхьан када чу шй Iаг кхувдабелга вIаштIехьдац хIанз. Производство шерлуш латт.

Шоашта хьалхашка латтача бехктокхамерча декхарех а халонех а лаьца дийцар хьалхарча бурув деттача контора директора нов. Темираева.

— Во дац тха контора хьокхамаш, — аьлар цо. — Хьалхарча шин квартала вIаштта тхога хиннай горкомеи горисполкомеи дIа-хьа тела Ше байракх. Тахан тха счета тIа да оаха бурув деттача балхашта дIалода кепиг чухвдоахаш Iоаль 540.000 сом ахча. Наха хетадала мег дукха да из аьнца. Да а да, хIаьта тхога хьаттача кIезига да из, хIана аьлча тхона йовз тхоай торонаш. Нагахьа санна царех биза пайда эцаре, аз хIанз йийца цифраш дукха дукхагIа хургьяр. ЧIоагIа зе ду тхона авареша. Керттера бахьан да хIанз оаха 5—6 километр кIоаргал долаш йоахача скважинашта обсадни а бурильни а турбаш ца хилар. Лац цар изал кIоаргал, во я цар дикал. Ялх километр кIоаргал долаш оаха яккха йолаяь № 901 скважина даха доггдоацаш дIаьлар. Цун тIеххьа авари хилар шоллагIчоа.

Оаха уйла ю цу гIулакха, дувц дIахо нов. Темираева. Еррига бехке инструмент а яц. Нийслу тха конторе шоай болх кIоаргга ца бовзаш, кIезига опыт йола бурувдеттараш. Дукха теркам тIабахийтац дирекце а партийни организаце а цар говзал лакхъяра, уж болх бе Iомабара.

Трибуна тIа ва «Ингушский» совхоза директор нов. Гетагажев.

Цо боахам тIехьабисара бахьанаш дувцаргда аьнна хетар конференце делегаташта. Бакъда, директора жоп далазар царна дагалаьтача хаттара. Шоашта юкъ-юкъе карагIдаьннараш мара дувцанзар цо.

Делегатий уйла тIайодаш дар «Малгобекнефть» НПУ начальника нов. Цциева даь къамаьл.

— Гаьнна хезай МалгIабикерча мехкдаьттахой цIи, — аьлар цо. — Берригача мехкарча мехкдаьттахой коллективашца яхье а бувлаш хьалхара моттигаш йоах цар. Укх тIеххьарча хана СССР Министрий Советеи ВЦСПС-еи Ше байракх яьккхай малгIабикахоша. Советски Iаьдала 50 шу деддеш хиннача яхье хьалхара моттиг яккхарах СССР-а мехкдаьтта доаккхача промышленноста Министерствай, профсоюзий Центральни комитета Президиумеи памятни байракх еннай тха НПУ-на.

ХIаьта а, белгалдоаккх нов. Плиева, хIанз а боаггIача тайпара вIашвIаштIехьбаьккхабац къахьегам промыслашка, бурув деттача конторашка. Баьча балха тохкам на бича, шин гIалаташ ца дайзача хала ма дий дIахо ваха, творчески болх бе. Нефтепромыслови управлене кулгалхой, партийни организаци цу гIулакха уйла еш я. Кастта горе вIашагIйолларгья Iилма-тохкама центр, дикагIа болх бе йолаеннай тха экономически анализа лаборатори.

Къаьстта йоккха хало а зе а ту мехкдаьттахошта транспорто лерттIа болх ца бар, из ца тоъар бахьан долаш. Сона хетачох дIахо из гIулакх ла йиш яц, хIана аьлча доккхий декхараш да мехкдаьттахошта укх пятилетке хьалхашка латтараш.

ЦIаI шоллагIчоа тIехьа трибуна тIа бувл делегаташ. Цар къамаьлаща йоккха моттиг дIалоац КПСС XXIII съезда, цул тIехьагIа хиннача парте ЦК Пленумий решенеш кхоачашъеш къахьегамхоша даьхача толамаша, производства чухвара резерваш гучаяхара данза даргдоацараша. Овдоташа керттера теркам тIабахийта дийцар пхе шера план ханал хьалха, 1970 шера 7 ноябрь тIаккхоачаш, кхоачашъяра коллективашта юкъе шерра яьржача социалистически яхьах.

Конференце къамаьл дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома шоллагIча секретара нов. О. А. Чахкиева.

Керда хержача КПСС горкома хьалхара организационни пленум хилар. Цига гокома секретаралла хержар ин. Д. П. Санько, Б. М. Бузуртанов, В. И. Варонкин.

М. АУШЕВ,
М. ЗАНГИЕВ.

Теркам тIабахийта балха къайленаш тохкаш ба Грознерча № 5 йолча производственно-технически училище дешаш бола мехкарийи нагий нахи.

СУРТА ТIА: мастер Шатаев Александр Александрович (аьттехьа) сварщиний групперча дешархошта нийса ев мишта де деза дIахьехаш ваалл. ХIанз из ев балхага ца даьннача кулгаша хьадой а, цхьа ха яьлча-м дуниказа сварка ергья цар. Темиртау, Баку, Тбилисе, Кхилбаседа районашка, кхы дуникхача моттигашка къахьегаш ба цу училище дийшараш. Массе моттиге эш цар говза кулгаш.

ХIаьта хIанз-м цар керттера дар дешар да.

В. Макарова сурт.

ЯХЬ ШЕРАГIА ЯРЖАШ ЛАТТ

Грозненски локомотивни депо тепловозашта ремонт еча цехе дика лоархIаш ва Хаджимурадов Хож-Махьмад. Коллектива юкъе из белгалваьккхар да цун къахьегама лакха овсарле, болх дика бар, нахаца Iимерза хилар.

Хьалхарчарца елар Хож-Махьмада «Коммунистически къахьегама ударник» яха цIи.

Лакха толамаш дахарах укх дешка Ростоверча Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа управлене «Машиннаькъа транспорта социалистически яхьа отличник» яха наькха тIа йоаллаю значок еннай цунна.

Г. АНОХОВ.

КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН

Ткъаь итт шу гаргга ха я Головченко Лидия Павловна Грозненски трамвайни депо къахьега йолаенна. Хьалхара ши шу кондуктралла болх беш даьккхар Лидия Павловнас, цхьатарра водителий курсашка депо а дешаш. Ше эггара хьалхара трамвайни поезд йига ди вIалла дицлац Головченкойна. Цу хана деиз дукха ха дIаяхаяле а ший хьалхара рейс еш хиннача бесса фе, наькъ тIа зем боаккхаш я Лидия Павловна. Цудухьа цу йIаьхача хана цIаккха а авари хиннаяц цун бехках, къахьегама дисциплина толхаяь моттиг нийсъеннаяц. Цхьабараша тамаш ю цу гIулакхах, цхьа ший «къайленаш» я цун оал. ХIаьта а хила йиш йолаш дакх из. Цох лаьца дувц Лидия Павловнас ше.

...Хьалхарча сменах болх беча хана хIара Iуйрийна хьож со трамвая книжка тIа, шоллагIча сменах болх баьчо заявка мишта кхоачашъяьй хар дукха. Тlаккха хьож вагонашка, лелача хана хIама новкъадаргдоацаш. ХIаьта шоллагIча сменах болх беш хилча сайл хьалха хиннача водителаца дагайоалл, балха хьалаш дувц.

ЧIоагIа лоархIаме хет сона кердача маршрута тIа хьалхара рейс ялехьа из никъ дикка бовзар. Болх бе волавелча аттагIа хургда тIаккха алхха цу наькъа тIа нийслуча кхерамерча моттигех лоравала.

Цхьаккха хIана дисац вагон лоаллача хана Лидия Павловнас ца зувш: массаза цун бIарга кIалха ба гIашлой, автомобилаш, ца зувш дусаргдац наькъ тIа хинна хувцамаш. Иштта ший маршрут дика йовзаш хиларах моллагIча эттача хьалашка сихха нийса хургйола решени ю водителан. Дукха болх барах а хIаьта иштта чIоагIа фе хиларах а хьалхе хов цунна наькъ тIа нийсвенначa саго, духьалххийттача машино дIахо фу дергда. Цудухьа хила тарлуш йола авари а цхьайолча хана Лидия Павловна сов говза хиларах ца хулаш ю.

ТIехдика ший трамвай лаллaрал совгIа лакхача культураца гIулакх ду пассажирашта Головченкос. Цун трамвайца водача сага хьовзам хилац: трамвай сопача хIара моттига ханнахьа цIи йоаккх, даьча хаттара Iимерза жоп лу, ахча хувц. Раьза хиле, чIоагIа баркал яхаш хул цунна нах. Ше балха йолча коллективе цо кхоачашду дукха общественни гIулакхаш, дуккхаза хиржай из партийни бюро членалла.

Ший декхараш тIехдика кхоачашдарах Лидия Павловнайна дуккхаза тийнна премеш, цун цIи дIаязьяьй управлене Сийлен книжка тIа, цо лелаю авареш йоацаш болх барах луш йола значок.

Къахьегама ветерана балха лакха мах баьб партеи правительстваи: укх шера цунна еннай Ленина орден. ДоагIаш деннад совгIат, из сийленца леладе ховргдолаш а я Л. П. Головченко.

А. ШИЛОВ.

БЕРРИГА ТЕРКАМ— ЭКОНОМИКА АЙЯРА

Сийленца кхоачашдаьд Октябра 50 шу дизара сийна гIаийца хинна декхараш Шаьла района дукхагIа долча боахамаша, предприятеша. Дукха ба укхаза районе меттел еррига ча республике гIорбаьнна хьайбаш лeладераш, хьажкIа, шекара свекла кхeeраш, юртбоахама производства говза кулгалхой.

Ханнахьеи доа ца деши чуийцал районе ялат. План 4900 тонн йолаш 7500 тонн пачхахьалкхенга дехкад из.

Отчетни периодах карагIдаьннача толамий итог а еш къахьегамхошта хьалхашка латтача декхарех, перспективаех, района партийни организаце балха нийслуча кхоачамбоацарех дийцар укх деношка хиннача 19-гIча Шаьла районни партийни конференце.

Боахамашка йолча торонех бизза пайда эцара болх лерттIа вIаштIехьбаккхара коммунистий производствера лоархIам лакхбара дешашта теркам тIабахийтар конференце доклад еш хиннача парте райкома хьалхарча секретара нов. А. Ч. Осмаева.

— Района партийни организаце кулгалца,—аьлар докладчико,—юбилейни шера тIаийна юртбоахама продукташ йохкара план сийленца кхоачашъяьй дукхагIа долча боахамаша. Царех я Ленина, Куйбышева, парте XIX-гIча съезда цIерагIча, «Южный» яха колхозаш. Къаьстта дика толамаш даьхад укх шера свекла кхeeраша. Планал совгIа 10 эзар тонн шекара свекла ехкай цар пачхахьалкхенга.

Боккха теркам тIабахийтад района партийни организаце КПСС ЦК майски Пленума соцамаш вахаре чакхдахаба. Шин шера 1440 гектар лаьтта кIотарагаш дIаяьха ялат дIаде кийчдавд, хIаьта 600 гектар майдан тIа оросительни сетей реконструкци яьй. Из бахьан долаш торо хиннай налови ялат кхедара план тIеххкхоачашъе. Цкъарчоа дог гIоздоахаш да аьнна хет уж толамаш. Цхьабакъда; Iалаьмате дукха торонаш йисай боахамашка лерттIа пайда ца эцаш. Ерригача районе шин боахамо мара (совхозаша «Южный», «Шалинский») кхоачашъянзар цхьан условни трактора йоагIа итт бетта план. Районе лакха говзал йола механизаторий кадраш кIезига йолга да из, хIаьта партийни организаце йоаггIача бесса йоакхо яц механизатораш кийчбара, царна балха эшаш дола хьалаш вIаштIехьдахац. Цудухьа укхаза кадраш дукха хувцалу.

Дукха кхоачамбоацараш да хьайбаш леладеча а. Ерригача районе эшачох 88.5 процент мара Iалашдаьдац мохна доакъан. Къаьстта воча хьала тIа да из гIулакх «Джалка», «Шалинский» совхозашка. Воча хьала тIа я цу совхозашка хьайбай помещенеш. Пачхахьалкхенга шура йохкара план кхоачашъяьц укхаза.

Шенхашттара кхоачамбоацараш да ялат кхедеча. Кхыметтел соахка хиннача боарамга дIакхачанзар гектара тIара чуийца хьувкъам «Джалка», «Автуринский» яхача совхозашка, Куйбышева цIерагIча колхозе. Планах лийрхIачул 2800 тонн кIезигагIа ялат чуийцар цу кхаь боахамо. Из бахьан долаш ялат дохкара социалистически декхараш кхоачаш ца деш йисар еррига район. Кхы дикагIа дац гIулакх гилуаргаш. баьцадаараш кхедеча а. 58 процент кхоачашъяьй районо пачхахьалкхенга гилуаргаш дохкара план. «Джалка» яхача совхозеи XX партсъезда колхозеи кулгалхой бехках хилар из.

Районе керттерча даькъе баьцадаараш «Джалка» совхозе кхедеш хиннад. План 600 тонн йолаш 212.6 тонн мара дехкадац уж пачхахьалкхенга.

Юххьанца цифраш теркалйича дика лел пачхахьалкхен план кхоачашъяра гIулакх района промышленни предприятешка. ДIадахача шера план 106 процент, укх шера 10 бетта план 103 процент кхоачашъяьй промышленни предприятеша. Цхьа аьшкабетона конструкцей завод мара йисаяц итт бетта план кхоачаш ца еш. ХIаьта предприятешта юкъе дикагIчарех лоархIаш я дулхакомбинат. Цхьабакъда, хIана а моттигаш нийслу цига дулх, дулха продукташ лечкъаеш, дукха кхоачамбоацараш да кадраш дIанийсъеча. ХIаьта уж кхоачамбоацараш юстара ца даххал зIамига яц дулхакомбината партийни организаци. 103 коммунист юкъевоагIа цун мугIарашка. Иштта дукха кхоачамбоацараш да «Пищемаш» яхача завода, ТЭЦ-4, райпищекомбината, райбыткомбината кхыча организацей балха юкъе.

Соахкарчул а вогIа бу болх шекар доаккхача заводо. Района партийни организаце лерттIа уйла яьяц заводa болх вIаштIехьбаккхара, кадраш хьахаржара. Из гIулакх тесса дитaлга бакъду укх факташа:

Лоацачa хана массехказа хийцаб завода кулгалхой. Соахка дийнахьеи бийсаннеи 1300 тонн чакхйоаккхаш хиннача метте укх шера 1200 тоннагга кхаччалца мара чакхъяккхац шекара свекла. ХIанзчул тIехьагIа шин бутт ха эшаргья завода сезон чакхъяккха нагахьа санна ца сецаш по болх бойя. Укх сезона хьалхарча шин бетта 5.33 ди-бийса даьккхал завода сеца латташ, соахка цу хана 1.89 ди-бийса мара ца даьккхача. Укх шера духхьал цхьан ноябрь бетта калечларин ханах пхелагIа дакъа сеца латташ даьккхад заводо. Цудухьа шин бетта план 95 процент мара кхоачашъяьяц. 10 сома лакхленнад цхьан центнер шекарга дIадодар. Предприяти тIехьайисара бахьанаш тахка а техка лерттIа цун болх вIаштIехьбаккха беза ха хьатIаэттай.

Геттара лоха лел районе цементни завод хьалъяра балхаш. 1960 шера денз хьалъеш латт из. Шерра-шера цхьанца миллион сом ахча хьахец из хьалъяра, цхьабакъда из гIишло эшача материалашца Iалаш ца яр бахьан долаш хьахецача ахчах 5—8 процент мара пайда эца йиш хилац. ДIахо иштта ледара дита йиш яц из гIулакх.

Коммунистий производстверча лоархIамах, наха юкъе цар сий лакхдаларах дувцар доклада тIа. Районерча 68 юххьанцарча партийни организацешка 1543 коммунисти парте кандидати ва. 37 цехови парторганизации 28 партийни группеи я районе. Царех дукхагIа йолча парторганизацеша айбаьб шоай политически организаторски болх. Иштта тоъал лакхбеннаб коммунистий авангардни лоархIам а. ДикагIъярех лоархIаш я районе Куйбышева цIерагIча колхоза, «Пищемаш» яхача завода партийни организацеш. Парте решенеш вахаре чакхъяхара коммунисташ оарцагIбаха карагIдаьннацац «Джалка» совхоза, «ЖБИ» завода, «Прогресс» яхача колхоза партийни организацешта. Наггахьа мара хилац укхаза партийни собранеш, общественни вахара юстара латт цхьабола коммунисташ, боахама гIулакхашта тIахьожам лоаттабац, иштта эсала дел коммунисташта кхетам балара болх, производстве уж нийса дIайхьай оттабара гIулакх. Производственни дисциплина телхаярах, зулаче гIулакхаш леладарах 25 саг парте мугIарашкара дIаваьккхав.

Къаьстта эсала вIаштIехьбаьккхаб районе комсомольски организацей болх. Партийни организаце доаггIача бесса кулгалдац комсомольски организацешта, кагирхой вахара дешаш лерттIа теркалдац. Наха марксистско-ленински кхетам балара гIулакх боккха лоархIам болаш да. Партийни пропаганда керттера форма я политически дешар. Цхьабакъда юххьанцарчей марксизма-ленинизма лард Iомаечеи школашкара коммунистийи парте боацарийи политзанятеш лохача боараме чакхъювл. Лоха я ладугIарий посещаемость, занятей чулоацам, хIаьта уж юкъагIъюсаш каст-каста моттигаш а нийсъеннай. Царех я «Пищемаш» яхача завода, «Прогресс» яхача колхоза, Курчалой, Шаьла юрташкарча юххьанцарча парторганизацешкара политшколаш. Теркам тIабахийта хержабац партийни организаце занятешта кулгалде оттабаь пропагандисташ. Ханнахьа семинарашка, совещанешка гулбац уж, цар балха лерттIа тIахьожам лоаттабац. Иштта воча хьала тIа ба агитаторий болх а. Агитаторий беседаш, лекцеш таханарча вахарца ювзаш чакхъювлац. Цу дешай дика уйла яьяц партийни организаце.

Уж кхоачамбоацараш белгалдаьхар докладчико а пренешка къамаьл даьча ПМК-557 парторганизаце секретара Н. Басханова, шекар доаккхача завода сатуратчица Х. Джабраиловас, цементни завода директора Индербиева, Ленина цIерагIча колхоза председателa С. Муслуева, «Джалка» совхоза техника-мелиоратора А. Акмурзаева, «Автуринский» совхоза сомий бешамаш лелаеча бригада бригадира З. Радуева, иштта кхыбараша.

Деигара денга юрта вахара юкъе лакхлуш латтача моттигерча Советий лоархIамах, даим йолча комиссей гIулакхех. Советашта партийни кулгал эшилга дийцар делегата М. Баснакаева.

Делегаташа чIоаггIа уйла тIа а яхийта дийцар КПСС XXIII съезда решенеш дIахо толамца кхоачашъяра де дезарех. Пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяра района къахьегамхошта юкъе яьржача социалистически яхьах. В. И. Ленин вав 100 шу дузача денна сийленца накъабахара политически организаторски болх дIахо чIоаггIа лакхбе лаьрхIар делегаташа.

Конференце къамаьл дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюро члена Министрий Совета председатела хьалхарча заместителa А. М. Слюсарева.

Райкома организационни пленум хилар. Райкома секретаралла хержар А. Ч. Осмаев, В. Т. Гетманцев, Б. Д. Абаев.

С. ШАДИЕВ.

КЕПАТОХАНЗА ЙОЛА В. Г. БЕЛИНСКЕ СТАТЬЯ

«...Белорусски дешара округа цхьаи уездни училище хьехархолла ваха безам ба са, хIаьта нагахьа санна цу тайпара моттиг еце, приходски училище мукъагIа, чIоаггIа се торо йоацаш хиларах, цудухьа боккъала а хьа возалгара дех аз се цу гIулакхе дIаэцилга».

Уж да хIаиззалца долаш дий ца ховш хиннача В. Г. Белинске Белорусски дешара округа попечителга Г. И. Карташевскега деиначa дехар тIара мугIараш. Из дехар яздаьд 1833 шера 27 апреле. Йовзаш йоаца «юхатохалуш воацача Виссариона» биографе оагIонаш сатем а байна кIалтIайоахар БССР Центральни пачхахьалкхен исторически архива Iилмаи болхлочо Н. И. Булдаковаси Белоруссе КП ЦК-рча парте исторе Института воккхагIча Iилмаи болхлочо В. С. Иоссеси. Мел чIоагIа арцеибаьннабар-кх уж, язду С. Аркальева, «Советская Белоруссия» яхача газета тIа, цу дехарца цхьана шоашта боккъалара цхьаннена а йовзаш йоаца, цу 1833 шера язъяь хинна хила мег декарца цхьана дIаенна Белинске статья гучаяьлча. Къоастам болаш цу статьяна керте яздаьд: «Эрсий мотт бувца ца ховча дешархошта из хьехаш фу де деза шийна цар даьй мотт ца ховча хьехархочо аьнна йола са уйлаш».

Статьяна керте яздаьчун тIа ший тIа а хьагойтад хургвола критик цу хана даькъаза а бокъонех даьккха долаш я даьхача халкъа мотт чIоагIа безаме болаш хинна хилар.

ТIадоагIача шерарча ший шоллагIча номера Белинске дехар, йовзаш йоаца цун статья, цу ший тайпара лолча корадаьча хIамаи исторех дола дувцар кийчдаьча «Неман» яхача журнала редакце тхога хьайовзийтай Белоруссе образовани дегIаахарца ювзаенна статья. ТIехьаьнна вола методист-филолог махиллара вувц цу тIа Белинский.

Ер да доазол дехьара меттаиш хьехарах лаьца цо дувцар:

«ШоллагIа яле а цаI воккхарел толашагIа лаьрхIа харжар кхераме хургдолаш, селла дукха тайптайпара цаI вокханна вIашдухьала йола а системаш я уж меттаиш хьехара».

Вайна гуш махиллара, хIанз а тIехьа геттара ший ханнахьа махиллара декаш да из.

(АПН).

Цхьаькха цхьан хозача здане кхи даьнад город Махачкала. Болх бе йолаеннай СССР Iилмай Академе Дагестански филиала керда корпус (сурта тIа).

Р. Дика сурт. ТАСС фотохроника.

ДУКХА БЕРАШ ДАЬЧА НОАНОШТА «НАНА-ТУРПАЛ» ЯХА СИЙЛАХЬА ЦIИ ЯЛАР

1967 шера 30-ча ноябрерча Указаца СССР Лакхехьарча Совета Президиумо «Нана-турпал» яха ордени СССР Лакхехьарча Совета Президиума грамоташи а луш «Нана-турпал» яха сийлахьа цIи еннай итт а кхы совгIа а бер даьчеи хьалкхедаьчеи ноаношта.

Цу даькъе Нохч-ГIалгIай АССР-е гIолла:

1. **Ажигова** Мустбе Сахена—цIен-нанна, Наьсарен района Пхьилекъонгий-Юрт.
2. **Ахматханова** Лайлайна — цIен-нанна, Урус-Мартана района Гехи яха юрт.
3. **Балаева** Порчой Тамарена — цIен-нанна, Сунженски района Мужече.
4. **Бацаева** Кумисайна — цIен-нанна, Ножай-Юрта района Зандакъ.
5. **Гелагаева** Аьсета — Ленина цIерагIча колхоза колхозхочоа, Наурски район.
6. **Долаева** Iискхе Раисайна — цIен-нанна, Наьсарен района Iаьлий-Юрт.
7. **Мархиева** Бексолта Сахена — цIен-нанна, Наьсарен района город Назрань.
8. **Морозова** Ольга Петровнайна — цIен-нанна, Грозненски района Гикало цIерагIйола поселок.
9. **Муяиева** ПаьтIамата — цIен-нанна, Шаьла района Шаьла.
10. **Сатуева** Бэзазена — болхлочоа, Грозненски район.
11. **Ужахова** Iумархьажий Тамарена — болхлочоа, Наьсарен район.
12. **Халидова** Нурпата — цIен-нанна, Грозненски района Кень-Юрт.
13. **Хашиева** Ахьмада Фатимайна — цIен-нанна, Наьсарен района Аьлти-Юрт.

САГА ГIУЛАКХ ДУ... МАМОНТО

Сигареташ чуяьхкача цхьан бетта чухош «Виброприбор» яхача Кишиневски приборостроительни завода цхьан цехо шера арахеца продукци.

...Кхесташ я токарни станоки шпиндель, лелаш я резачок, кхувсалу индикатораш тIара тIаьскаш. Цхьабакъда, продукци гуш яц! Нагахьа санна дикка хьоже зелургда, хIара 30 секунд массаза йоал Iаьржача пластмассови кIопилга чу Iочулега кагий кIай зирхатилг. Цун бустам — 1 кубически миллиметрал зIамагIа. Цунах микроскопически Iург даьккхад. Из зирхатилг — е гальванометрана а, е осциллографа я ца хилча иргйоаца ролик. Цу роликана тIахьоарчаю 100 метр микропровод!

Уж тайпа микрокатушкаш я кишиневски заводе хьаераш а. Уйла тIаозаш хIама ла роликаш хьаярга йода материал мамонта кIомсараш хилар.

Михаил ВОЛКИН.
(АПН).

КЕРДА ТОЛАМАШ ДОАХАШ

«Малгобекнефть» НПУ болхлоша валови продукци арахецара цхьайтта бетта план 105,8 процент, товарни продукцена реализаци яра план 102,5 процент кхоачашъяьй.

Планированеи экономически стимулированеи кердача хьалашка болх бельлча деиз дика лакхденнад коллектива хьокхамаш. Материалаш кхомбеш дIаахийтараи оборудованех бизза пайда эцараи социалистически яхь яьржай болхлошта юкъе. Каст-каста хул материалий кхомбара хетаяь занятеш. Бухгалтере болхлошеи экономисташеи шоай ханнахьа лоархIам бу дIаяхача материалий, электроэнерге, цу гIулакха йола даннеш бIаргагургйолча метте хьалтох.

Арахецача продукцега дIабода мах лохбара эггара хьалха сов электроэнерги йоагаергйоацаш оборудоване коэффициент лакхйир. Цул совгIа хиннасосашта керда оборудовани оттаяьй. ХIанз хинбоахаме болх беш 8Ж-7 яха кхо лакха коэффициент йола насос я.

ДукхагIа пайда ийбу хьалха болх ца беш ихкача турбопроводех. Укх шера лаьттан кIалха яьхкача 1927 метр турбаех пайда ийцаб. Цо торо хилийтар кубометр хига дIабода мах 6,9 процент лох а баь 10 эзар сом кходе. Теркам тIабахийта кийчъяьй предприяти Iанна а. Тоалъй 1900 метр хин лини, мастерскеш, культбудкаш, хьажара гIувнаш. Бахача наьха коа 42 хиноколонка елай.

Халонех бIу ца къожабеш шоай болх говза баро чот хулийт балха юкъе нийслу халонаш дIаяха. Масала, Белинске улицах лаьтта Iочутекхаш толхаяьяр хин лини. Хий соцаргдоацаш керда хин лини йилла лаьрхIар. В. Кавтаев керте латтача слесарий бригадана тIадиллар из гIулакх. Халача хьалашка ирача дукъа босе 560 метр хин лини йиллар цар. Цу бригада болхлошта юкъе низ ца кхобеш къахьегарца белгалбаьлаб газосварщик Х. Газиков, слесараш П. Акимов, М. Маишев, кхыбараш. ХIанз резерва лаьрхIа йоккхача 300 кубови насоса монтаж еш ба уж.

Пятилетка шерашка кхы а дикагIа къахьега лерхI хин Iалашо еча цеха болхлоша, Крекингистий болам хьал а лаьца пхе шера арахецача продукцена реализаци яра декхараш 1970 шера 7-ча ноябре кхоачашде лаьрхIад цу коллективо.

А. БАРБАЕНОВ,
«Малгобекнефть» НПУ хин Iалашо еча цеха начальник.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI, 9 декабрь, 1967 шу.

Цхьа бутт ха а Гудермеса района боахамаша дулх, шура, фуаш, тха доххара шера план кхоачашъяь. Геттара дика да «Кавказ» яхача колхоза коллективо даьха толамаш. Цу боахама хьайбаш лeладераша планах укх шера йохна езачул шоззеи ахаззеи дукхагIа дIаеннай Даьхенга шура, 43 процент дукхагIа дехкад дулх.

Керттерча даькъе царна из карагIдаьннад ферме боккъонца комплексни механизаци яьндаь. Дояркайи скотникийи берригa къахьегам механизацица бувзабенна ба, цудухьа лакха я цар къахьегама овсарле. Укх деношка цу боахаме дояркаш шин сменах болх бе болалурга. Цу гIулакха эша хьалаш вIаштIехьдаьхад ферме.

Барттайна коллектив я укхаза къахьегаш яр. Царна юкъе белгалъе мегаргъя къона доярка Джабраилова Асьет. ХIара ше лелабеча IаттагарадхIанзле планал совгIа 400 килограмм шура яьккхай цо. Иштта дика толам баьккхаб Музаева Манзас а.

КАРАГIДАЬННАЧО ГIАДДУГ

1966 шера «Дружба» яхача совхоза цхьоалагIча отделенерча ферме доахан механически тайпара детта болабелар. Цул тIехьагIа дояркай болх шин сменах бергболаш вIаштIехьбаьккхар. Цу хана дена цхьа шу ха дIаяхай. Кердачох хьахиннар белгалде йиш йолаш да- 15 ноябре шура йохкара шера план кхоачашъяьй ферма коллективо. ХIаьта ферма дикагIболча дояркаша шера планах 1900 килограмм мара яккха ца езача цхьайтта бетта хIара Iаттагара 2400 килограмм гаргга шура яьккхай. Царех я Бердарь Анна, Кадацкая Анна, кхыбараш.

Хьалха ден-бус барайтта сахьат ферме къахьегаш даккха дезар хIара доярка. КIаьдбалар доаиаш, бераштa, цIагIа эшачунга хьажа ха йисацар цар. ХIанз ворхI сахьата болх бачул тIехьагIа йола ха шоай доIамах я царна. Цулга хьежжа совбаьннаб дояркай къахьегамцара безам. Деша ха хул.

Дика къахьийгад укх шера «Гудермесский» яхача совхоза хьайбаш леладераша. Шурей дулхи доххара шера план кхоачашъяь а баьнна хIанз планал тIех хьайбай продукташ йохкаш ба уж.

КарагIдаьнначох кхоачам баь Iе дагадац тхо. Дахо йодача хана керттерча даькъе оаха теркам тIабохийтаргба боахамашка дикача фух дола доахан лебадараи, цар продуктивность лакхъяраи.

1968 шера план кхоачашъяра геттара лоархIаме да Iана замалахьа хьайбаш йIайхача помещенешкеи дизаи лоаттаделга.

Соахкарчул дукхагIа Iалашдаьд тха боахамашка доакъар. Цул совгIа хIанз дукхагIйолча района фермашка бIайха муж кийчбу.

ДоакЪар кхоачамхиллал Iалашдар дика да, цхьабакъда из кхом беш боаггIача боарамах дуккагIа пайда баргболча тайпара лоаттаде леза хьайбашта. Цхьайолча фермай кулгалхой из кхетадеш бац. Доакъар нормах доацаш шоашта хеттача тайпара дехк цар хьайбашта, цудухьа из пайда боацаш доа а ду. Иштта «Дружба» яхача совхозе силос йоли ца езаш ехк доаханна. Кхом бац доакъарах «Октябра 40 шу» яхача колхозе а. ДоаггIача тайпара хьалхxе кийчдаь дехкац цига доакъар.

ШоллагIа шу да «Гудермесский» совхозе хьакхарч лелаеча ферме кормоцех хьалъяь, цхьабакъда хIанз а доакъар кийчде йолаллийтаяц из. Из бахьан доакъар кхы а нараца тоа ца деш декъа долча тайпара дуаду.

Массанахьа баьннабац хьайбаш Iангарадахара е еза кийчо яь. Геттара воча хьала тIа оттаргба «Дружба» яхача совхоза хьакхарч лелаераш окотни кампани хьатIеаттача. Хьаккхий хурскашца нана-хьакъарч чулелаю помещенеш геттара кIезига я цар. Кхы дикагIа да ала йиш йолаш дац «Дружба» яхача колхозера гIулакх а.

ТIехьадоах боахамашка хьайбашта лаьрхIа еш латта помещенеш йистелхара балхаш.

1968 шера 1250 тонн дулх, 4300 тонн шура йохка еза тха боахамий пачхаьалкхенга. Цу гIулакха хIанз фермашка кхоабаш 500 бежани 3 эзар хьакхей я. Уж дика дулх тIаккхетталца кхаба а кхаьба цхьоалагIча квартале заготпункташка дIачулургъя оаха.

Б. СЕРИКОВА,
Гудермесски района юртбоахама производственни управлене керттера зоотехник.

КЪОНА БОЛХЛОЙ КИЙЧБУ

ЮБИЛЕЙНИ шера дика доккхий хIамаш карагIдийннад профтехобразоване дешара заведенешта.

Ала дезаш да Нохч-ГIалгIай республика укх тIеххьарча 10 шера чухьа профтехнически дешара заведеней дукхал шозза алсамъялар а цига дешашбараш кхозза хинна ца Iеш дукхагIа хилар а. ХIанз 32 училище деша вагIа 13 эзар саг. 1957 шера хиннача 3.7 эзар сага меттел. Бакъахьара гIулакх да училищаш, республика тайп-тайпарча городаштей районаштей эша квалифицированни болхлой кадраш цар экономически дегIаахари теркал а деш, цигга ехкаь хилар. Профессионально-технически училищашка кийчъю Нохч-ГIалгIай республика халкъа боахама дерригача доакъошта эша керттерча профессеех йола кадраш.

Укх тIеххьарча шерашка юкъарча образоване бархI шера школай ларда тIа нийсъеш профтехобразовани эргаяккхаро торо хилийтай квалифицированни болхлой кийчбара дикал лакхъе. 1967 шера училищашка хьаийцача кагирхоех 71 процент хулашбараш 10—9—8 классий образовани йолаш ба. Республике йиллай юкъера школа йистелькхача кагирхошта хьехара йола 4 технически училища.

Алсамдаьннад училищашка болхлой кийчбараи уж кийчбара дикал тоаярaи дола предприятей а боахама ведомствай а хьашт. Укх тIеххьарча 5 шера чухьа «Грозвино» объединене совхозаша хьалдаьд шоашта чухьа 5 керда профтехучилища хьайийлла 20 хинна ца Iеш капитальни цIенош. Ер шу чакхдалалехьа Ишерски профтехучилищана хьалъе йолаергйолаш я дешара цIеной комплекс, цу комсаш лелаераш кийчбеча училищах гIишлошъераш кийчбу училища ергйолаш я — гIишлошъяра профессеех болча квалифицированни болхлошца Наурски района совхозаши «Чечингсельстрой» тресги Iалашъяр духьа. Профтехучилищашта дола цIенош хьал а деш, уж шеръю «Кавэлектромонтаж», «Южавтоматика», «Грозхимнефтестрой» тресташа, кхыча предприятеша, ведомствашa.

Боахама ведомствай чотах хьалъеча гIишлоней совгIа, дукха я профтехобразоване система средствaех хьалъю гIишлонаш а. Масала, укх шера йола а яь, училищай средстваех хьалъеш латт № 2 йолча ТУ, №№ 1, 10 йолча ГПТУ спортивни залаш, № 10 йолча ГПТУ дешара цIеной корпус, № 3 йола ГПТУ столови, № 8 йолча ГПТУ дешара мастерскеш, Калиновски № 2 йолча СПТУ нах чуIе цIенош, Серноводски № 1 йолча СПТУ боахама цIенош, спецпрофтехучилище дешара мастерскеши клуби, и. кх. дI.

Укх тIеххьарча шерашка дешара мастерскеш кердача оборудованенеи дешара кабинеташ хIанзарча ханарча Iомабара средстващеи хьинаре кийчъеш латт. ХIаьта дуккхача боахамаша цу гIулакха училищашта доккха новкъостал а ду. Иштта, «Грознефть» объединене № 4 йолча ГПТУ-га дIаеннай хIанзарча ханарча технически оборудованеца кийчъяь буровой установка. «Кавсантехмонтаж» тресто № 10 йолча ГПТУ-га дIаеннай сантехнически заготовкаш еча станокаща кийчъяь дешара цех.

ЦУ дерригне а дикка чIоагIъяьй дуккхача профтехучилищай дешара-производственни база, хIаьта къона квалифицированни болхлой кийчбара дика гIо а даьд.

Училищай болхлойи дешархойи коллективаша хьинаре къовсам лоаттабаьб юбилейни социалистически декхараш кхоачашдара, хIаьта уж ка маьхала а йоалаш кхоачаш а даьд. Цар дIахо а къовсам лоаттабу кхы цIаькха а тIанийца социалистически декхараш кхоачашдара. Юбилейни шера «Лакхача культура училище» яха сийлахьа цIи яьккхай 2 профтехучилища, хIаьта йиъне из цIи шоашка дIачIоагIа яьй. ХIанз из цIи лелаеш я №№ 1, 3, 5 йола ГПТУ, № 2 йола ТУ, Гудермески № 8 йола ГПТУ, спецпрофтехучилище.

Безаме а хIама хьадеш а ях профтехучилищай дуккха а эзараш деша багIа кагирхой юкъе бола коллектив. Шоаш хержача профессеех махулла дукхагIа знанеши кхетамаши карадерзаде а гIерташ. 1966—1967 дешара шу ка маьхала а йоалаш йистедаьккхад хургболча къоначa болхлоша. Дешарах кхетилга 99 процентага дIакхачад. 4000 саго, вешта аьлча берригнеех 60 процент хулаш барана лакхагIарча баллех дIаеннай арахецара экзаменаш. 800 выпускника лакхагIа йола разрядаш а еннай.

«Къахьегама резерваш» яхача спортивни общества дуккхача тайпара болх чакхбоах дешабагIараштa юкъе спорт дегIакхувлара а цар говзал лакхъяра а. РСФСР профтехобразоване дешархой спартакиада Нохч-ГIалгIай республикански ДСО совето III-гIа призовой моттиг лаьцай. Вай дуккха спортсменаш Российски Федераце а Союза а «Къахьегама резервай» ДСО сборни командай доакъашхой ба.

Каникулаш йолча хана г. Грозне еррига училищай дешархоша салоI лоамашкарча унахцIено чIоагIъеча лагерашка, уж санаторешка а салаIара цIеношка а ух, вай воай мехка гIолла туристски походашка а экскурсешка а хул.

Йоккха терко ю училищай дешархой советски болхлой класса революционни традицей кхетамца кхебара. Дуккхача училищашка революционни традицей клубаш хьаьяй. Цига кагирхоша революцей Дай-мехка тIемей ветераний новкъосталца, писателащцеи артистащцеи цхьана юха хьахьувкх дIаяхача ханара турпале образаш, цига уж Iомалуш шоаш юха а ца кхобеш. шоай Даьхенна эша гIулакхаш де.

Городской № 5 йолча профтехучилища кагирхоша Ленина цIи лелаеча заводашка, совхозашка, колхозашка еш йола походаш хетаьй «Ильич ваьча дийнахьа денз 100 шу дизара пакъадолхаш» яхача темана. №№ 10-и 11-и йолча городской профтехучилищай «Лехараш» яхача клубаша юхадагабохийт вай республика территоре тIара Дай-мехка а граждански а тIемай турпалаш, шоаш деча гIулакхаща дуккхача районашка дIайовзийтай шоаш. Цар памятникаш дегIад: Ишерске — Дай-мехка тIема шерашка боабаьча тIемахошта, Йоккхача АтагIа — нохч-гIалгIай халкъа сийлахьарча воIа, граждански тIеча турпала А. Шерипова.

Дешархой революционни, патриотически кхетампа кхебаро новкъостал ду уж сакхетаме, идейни кийчо йолаш, коммунизма гIулакха мутIахьа болаш кхебе, царех промышленноста, гIишлоний, юрта боахама, коммунизм хьалъяра дерригача доакъой тешаме къахьегамхой хилийта.

Профтехобразоване системе хьалкхийнаб дукха боккъала а башха педагогаш.

ХIанз профтехобразоване деша багIа кагирхой а болхлой а советски болхлой класса хила майоаггIа йола сийлахьа тIехье кхеяра гIулакха керда толамаш даханза ца Iе лаьрхIа ба.

З. АХМАТХАНОВ,
профтехобразоване республикански управлене начальника заместитель.

Бизза болх байта техникага

Укх шера тха юртбоахама управлене боахамашка балхаш деш 300 трактор, 60 комбайн, 160 автомашина хиннай. Цу техниках бизза пайда эцар духьа геттара лоархIаме да машино-тракторни парка болх массанахьа а лерттIа вIаштIехьбаккхар. Цу хьакъехьа дукха кхоачамбоацараш да тха районе.

ВIалла да йиш йолаш дац цхьайолча бригадашка дерригa технически гIулакхи ремонтни болхи механизатора тIадехкалга, хIаьта дукхагIйолча хана цун эшаш йола оатхалаши материалаши цунга йоацашехьа а. Цудухьа бригадашка хIара ден технически гIулакх деши ремонт еш йола слесарни бригада хила еза. Цу гIулакхо боахама кулгалхошкара дIалех алапе фонд шеръяр, цхьабакъда, дукха ха ялалехьа техника овсарле лакхъялариа; доагора смазочни материалаш кхоярца совленца юхаметтаотт из.

Колхозашкеи совхозашкеи керттера производственни единица бригада я. Бригадашта тIачIоагIду лаьтта, техника. Бригадни системах болх вIаштIехьбаккхар пайдане дола гучадаьнна дукха ха я. Цу хьакъехьа дика масал доаладе йиш я. Дуккхача шерашка башха толамаш доахаш хьайбагIа Ленина цIерагIча колхозе Р. Рустамова кулгалду тракторно-полеводчески бригада. 1211 гектар тIа кхеду цо ялат. Укх шера хIара гектара тIара бригадо чуийцай 33,6 центнер ялат, хIаьта 682 гектара тIара 30 центнер кIа. Из иштта хилар дукхагIча даькъе Рустамовах шийх тийша дар. Цо даим новкъостал ду къонача трактористашта, цар барт чIоагIбу. Цудухьа цун бригаде нах хувцалац. Дуккхача шерашка болх беча механизатораша йоккха опыт Iаяьй. Иштта дика вIаштIехьдаьккхад материальни безам совбаккхара гIулакх а.

Иштта массайолча бригадашка болх вIаштIехьбаьккха балане каст-каста хувцалургбацар механизатораш, дукхагIа яхаргъяр техника, лоха хургъяцар механизаторий къахьегама овсарле.

«Россия» яхача колхозе итт бетта даьча оахамах юкъера лаьрхIача цхьан трактора кхоачар 496 гектар лаьтта да, тIаккха Ленина цIерагIча колхозе кхоачар 618 гектар да, хIаьта цу колхоза дикагIболча механизатораша цу хана яь выработка юкъарчул кхозза-диъазза дуккагIа я. Царех ва ДТ-54 яхача трактораца 1933 гектар кIаьда оахам даь Остапенко Алексей Владимирович, хIаьта Мальцагова Уахмхадже шийн новкъостаца Т-74 яхача трактораца 2295 гектар оахам даьд. Кхыча боахамашкарчул тIех я укхазарча комбайнерий къахьегама овсарле. Комбайнера Анненко Иван Семеновича сезонах 416 гектара тIара 7743 центнер ялат аьрлад.

Хьалха санна ледара лел боахамашка хьайбай фермашта механизаци яра гIулакх а. Укх шера из хьал тоалургхиларга сатувсаш дар тхо: Республикански «Сельхозтехника» объединене гIишлойн-монтажни управлене шийн прорабски участок яьр районе. Фермашка оборудовани дIаоттае езаш бар монтажникаш. Цхьабакъда, цу гIулакха белгалъяь хинна ханаш тIехьаьннай, хIаьта хьал тоалуш дац. Цу гIулакха гIишлошъераш та доагIаш дола новкъостал деш бац боахамий цхьабола кулгалхой а. «Красное знамя» яхача колхоза кулгалхой цу гIулакха дика оарцагIбаьннабар, цудухьа районе эггара хьалха «Семиколодцев» яхача хуторе хьайбаш чудоахкадеча помещенешта механизаци яь баьннаб уж. Иштта фермашта механизаци яра йоакхо е декхарийла ба кхыдолча боахамашка а. хIана аьлча уж балхаш цар тIехьмел доах лакха хургда хьайбай продукташ яхарга дIалодар.

Района боахамашка кхы а кхоачамхиллал бац механизатораш. Из геттара Iаткъ ахкан замалахьа кхашкара балхаш сихденнача хана. ХIанз биъ беттара курсашка хIара боахаме механизатораш кийчбе беза ха хьатIааттай. Цу тайпара курсаш чакхъяьхар соахка «Терский» совхозе 30 саго. ХIанз уж цу боахаме толаме къахьегаш ба.

«Калиновский» станицерча училище трактористий квалификаци лакхъяра лаьрхIа шин кIиран семинаре дешар дIадоладаьд. Цига тракторист хила безам болча цхьан шерара курсаш а я болх беш. Боахама кулгалхой декхарийла ба дикагIа бола болхлой хьакъоаста а баь цига деша хьожабе.

Цу училище Iомаваь массеха бIаь тракторист хIана республика а района а боахамашка къахьегаш ва.

ХIанз района боахамашка керттера уйла тIаяхийтай еррига техника ханнахьей дикеи тоаяра. Дика леладу ремонтни балхаш Ленина цIерагIча колхозе. Укхаза узловой методах ю ремонт.

Цхьабакъда, иштта сухалбеш бац массанахьа а. Графикал тIехьадисад ремонтни балхаш «Россия» яхача колхозе. Шиъ трактор мара тоаяь баьннабац «Красное знамя» яхача боахаме а. Цул созгIа техника даьтта хьакха тIоатал тIакхоачаргйоацача дIаоттаяьяц.

И. ТОЛОКОННИКОВ,
Наурски юртбоахама производственни управлене керттера инженер.

ТРАКТОРИСТАШ-«ВЫСОТНИКАШ»

массане а хIана яц аьнна йола професси а хинна дIаэттай Одесски областа боахамашка, хоам бу ТАСС-а корреспондента. Цар шерра террасаш ю довкъий босаоагIошка. Боал тувсаш доацача нохаращца 70 сантиметрга кхаччална кIоарга оах лаьтта.

Одесски областе вIашагIъеллай «высотникий» 40 специализированни бригада. Цар аьча террасашка дIайийнай дуккхача шерашка тIаювла баьцаш, сомийн комсийн бешамаш дIаегIай.

«Октябрь» яха художника В. К. Цыпланова картина хьокха оттадаь да Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара хетаьча Ерригсоюзни юбилейни художественни выставке.

ИЗ ГIУЛАКХ ИШТА ДИТА ЙИШ ЯЦ

Iилман хьалхалаттача опыта карагIдаьнна кердадараш балха юкъехувлара, юртбоахама болхлошта теоретически знанеш ялара вай республике цхьа шу хьалха хьайийллай кадрай квалификаци лакхъяра школа.

Цу школе дийшад отделеней управляющеша, агрономаша, зооветспециалисташа.

2—3 бетта лаьрхIача курсашка дешаш хиннаб тхьамка кхедеча бригадай кулгалхой, зооветспециалисташ, фермай кулгалхой, боахамий бухгалтераш, хIаьта 5—8 денна лаьрхIача семинарашка — баьцадaараш, коартолаш, комсаш кхееча звеньяй кулгалхой, лаборанташ, колхозий ревизионни комиссей председателаш. Укхаза дийша ваьннав пхи бIаь тайп-тайпара специалист.

Цхьабакъда, кадраш кийчъяра план кхоачашъяьяц школе. Иштта хьалхарча шера укхаза 104 специалист мара кийчванзар планах воагIар шиі бIаь саг волча, хIаьта укх шера — 196 саг, план 220 йолча.

Школе кадраш кийчъяра план кхоачаш ца яр сенах латт аьлча, из латт юртбоахама производственни управленеша, партийни, профсоюзни организацеша, боахамий специалисташа школе деша бахийта кадраш харжара а, хIаьта шийн ханнахьа нах цига дIабахийтара йоакхо ца ярах а. Царна лац производствера шинкхаь бетта е 5—8 дийнахьа специалисташ тIера баха, хIаьта из цу производства диканна дела кхетадеш дац цар.

ХIанз школа курсашка дешаш хила везар ткъаь итт ферма кулгалхо, хIаьта МалгIабика, Ведана районий боахамашкара цхьаккха а саг ванзар школе. Баьцадaараш кхеечча специалистий семинарашка дешаш хила везача кховаткъеи итт сагах а 29 мара венавац. Семинарашка дешаш хила беза нах бахканзар Грозненски, Ачхой-Мартана, МалгIабика районашкара.

ИттлагIча ноябре денз школе дешаш хила везар кхаш леладерий 30 бригадир. Цхьабакъда, занятеш хIанз а дIайолаяьяц Ачхой-Мартана, Советски, Наура, Ведана, Гудермеса, Наьсарен, Шаьла, МалгIабика районий боахамаша шийн ханнахьа нах хьа ца бахкийтар бахьан долаш. Кхыча районашкара а берригаш баьхкабац. Кхы а вогIа латт школе нокхарий мозий леладара бригадаш вIашагIйохкара гIулакх.

ТIадоагIача шера хургдар ховш дац, хIаьта курсашка а семинарашка а кадраш кийчъяра план-м лакхъяьй.

Белгалде деза школе дешараштa дерригa хьалаш Iалашдаьлга. Аудиторешта лаьрхIа доккха сийрда цIенош, дика мебель, гойтара пособеш кийчъяьй агрохимически, зоотехнически лабораторешa. Дешара корпуса юхxе я кховаткъе итт сага лаьрхIа общежити а. Цига долаш да дерригa дешара, салаIара хьалаш. Мукъа йола ха дIаяхьа йиш я телевизор, тайп-тайпара ловзараш долча цIеча уголоке. Йолаш я укхаза мел эша специальни, художественни литература дола библиотека.

Цхьан дешаца аьлча, дерригa дешара, салаIара хьалаш вIаштIехьдаьхад школе. Цул совгIа школе дешаш болчарна 40 сом стипенди тел, хIара бетта юкъера лаьрхIача ийдеча алапел совгIа. ХIаьта школе хьехараш а специалисташ ба. Царна юкъе ва нах тайп-тайпарча Iилмай кандидат.

ТIадоагIача шера школе дешийта нах хьожабара чIоагIа терко еза боахамий специалисташа, кулгалхоша, партийни организацеша.

П. НОВАКОВ,
агроном.

ТЮМЕНЬ—ТОБОЛЬСК

Поездаш лела йолаеннай керда биллача Тюменера Тобольске боадача машиннаькъа тIа гIолла. Пятилетка боккхача гIирса — Тюменера Сургуте бодача машиннаькъа хьалхара аргIа хана хьалха йистеяьннай. Тюменаи Тобольскаи юкъерча участке машинникъ буллаш, халача моттигашка гIолла билла безаш из хинaболлашехьа а. цхьа шуи ах шуи мара ха эшанзар. Укхазара къилбаседенгахьа дIахо гIоргба машинникъ.

1970 шера Тобольскера Сургуте — мехкдаьтта доахача йоккхача района центре гIоргъя эггара хьалхара поездаш. Иштта билла баргба Тавдера Сотнике бода машинникъ, Ивдель — Оба къилбаседехьара га, юхаметтаоттабе болабергба Солехардера Надыме бода ницкъ.

Георгий ГРОМЫКО.
(АПН).

БРАТСКИ ГЭС-а ТОК—АЛТАЯ ЮРТАШКА

БАРНАУЛ. Алтая малхбоаленехьарча эггара йоккхагIа йолча ялат кхедеча «Сорокинский» совхозага ток кхаьчай Пачхаьалкхеи энергосистематара. Сорокино яхача юрта а лоалахарча кхаь юрта а бархI подстанци вIашагIъеллай, электрификаци яьй ялатий складашта, ремонтни мастерскешта, хьайбаш леладеча фермашта.

ХIанз, шоай моттигера дизельни электростанцеш дIа а къайла, Братски, Иркутски, Красноярски, Новосибирски ГЭС-ий дарегIча токах пайда эц Алтаерча ахаш гаргга йолча колхозашеи совхозашеи.

СВЕРДЛОВСК. Пхи эзар къона квалифицированни болхло венав Къилбаседен Урала заводеи фабрикайи цехашка № 3 йолча Свердловски городской профессионально - технически училищера. Ткъо шу совгIа ха я из йилла. Кагийча нахеи мехкарашеи укхаза Iомаю слесара, токара, радиорегулировщика, радиомонтажчика, кхыйола профессеш.

Сурта тIа: дешархоша шоай низашна кийчъяьча чертежни классера занятеш.

А. Грахова сурт.
ТАСС фотохроника.

ГРАЖДАНСКИ ОБОРОНА—ХIАРАНЕ ГIУЛАКХ

ИСТОРИЧЕСКИ опыто тешал ду: тIабоагIача тIема кхоачама средстваш дегIаахарга хьежжа дегIаух лоравалара средстваш а, хьаю царех лоралулга вIаштIехьдаккхареи чакхдаккхареи методаш. Масала, дунен шоллагIа тIом болабалале хьалххагIа, къаьстта а тIом латташ болча хана, авиаци чIоаггIа алсамъяккхарца а эргаяьккха тоаярца а дикка дегIадера сигалара чудеча довнах лоравалар вIаштIехьдоаккхилга а. Из яр, эггара хьалха, шерра дегIаена фегахьарча тIема духьаларча оборона система. ЧIоаггIа уйла тIайохийтар тIемах лорабалара средстваш бахача наха Iомаяра, убежищащеи лорабалара кхыча гIирсащеи уж Iалашбара, сигалара дов чудеш йолча городашка бахача наьха цхьадола дакъа кхыча моттиге дIадигара, екъаенна хургйолаш промышленни предприятеш хьалъяра, нахи рузкъеи кIалхардоахеи дохадаь гIирсаш юхаметтаувттадуи балхаш вIаштIехьдахара. Цу гIулакхаша, бакъдар аьлча, бизза тешам бала йиш яцар наьха кхерамзаленна, сигалара чудеча довнна уж кIалхарбахара, цхьабакъда, цар йиш хулийтар иштта деча довнах зулам кIезигагIа далийта, цунах даьнна зулам сихагIеи дикагIеи дIадаккха.

Мехкара нахи халкъа боахами, нагахьа санна ядерни тIом хуле, цунах лорабелга, хIанзарча тIемо де тарлуш дола зенаш дикка кIезигагIа хулийтилга вIаштIехьдоаккхалургдац маьршача хана санна, иштта тIема хана а чакхйоахача мероприятей бIаргчача комплексаца мара. Царех эггара лоархIамегIаръяр — герз духьал а даьккха гешшаме лоралулга вIаштIехьдаккхар.

Коммунистически партеи советски правительствеи цIаккха а лаьгI ца йолийташ уйла тIайохийт Советски Гераашнара Низаш чIоагIдара, эггара толашагIа йолча, цу таькъе фегарча тIема духьаларча оборона техникаца, противника ракеташца лоаттабеча къовсама средстващца уж кийчдара. ЧIоагIъеш я нагахьа санна ядерни тIом хуле а нахи халкъа боахами лорабара декхараш кхоачашде делаш йола граждански оборона а.

Наха чIоагIа зулам деча средстваех баха нах лорабара вIаштIехьъяьккха керттера ши способ я. Хьалхарър — ядерни тIом тIаба дукхагIа тарлуш йолча городашкеи районашкеи баха нах дIа-юха бекъарий кхыча моттигашка дIабигари. ШоллагIъяр — убежищашка а кхыча лаьрхIа цу гIулакха хьалдаьча е кийчдаьча лорабара гIирсашка а нах дIахьулабар.

Хови мадарра, городашка баха нах кхычахьа дIакхийлаб дIабахача тIема хана а. Цу хана кхычахьа дIакхийлараш, эггара хьалхарча аргIанна, бераш, боккхий нах, болх булуш боаца нах бар. ХIанзара тIом хилча иштта, юкъ-юкъера нах дIакхувлара хеттача тайпара пайда хургбац, цхьабакъда, хIаьта а кIезига гIойле яргъяц цунах. ГIулакх мингал аьлча, эккхама низа талгIи, сердалон эIапараш, цIеношка чууха радиаци санна йолча ядерни лелхама зуламерча факторех доала зулам эккхам хиначa моттигера башха гаьна дIаларжац. ХIаьта мехка шеррача аренашка хила тарлуш бола кхерам радиоактивни осадкашкахьара ба. Зуламерча керттерча факторех лоралучул дукха аттагIа да царех лоралуш. Цудухьа ядерни тIом тIаба тарлуча районашка баха нах дIабигарои мехка еррига территоре тIа гIолла уж дIабекъареи дикка аттача доаккхаргда уж лорабелга, кIезигдергда противнико еттача хIамаех доала зулам.

Белгалдоалаш гIулакх да, городашка баха нах кхычахьа дIабига а дIабекъа а паргIата территореш йоцаш долча капиталистически мехкашка дуккхача наха зулам доалача герзах лорабара хьалхара способ дикагIа лоархIаш хилар. США граждански обороне керттера уйла тIайохийташ дар радиоактивни зуламах лорабара уж хьулалургбола гIирсаш хьалдара. Цхьабакъда, цига а теркалду городашка баха нах кхыча моттигашка дIакхувлилгеи дIабекъилгеи. ХIаьта городашка баха нах, мадарра аьлча, дIабига моттигаш йоаца ФРГ санна долча мехкашка убежищехи хьулалуча кхыча средстваехи тийша да дола хIача.

Убежищаш хьалъярга дIабода мах лохбара новкъостал дергдолча гIулакхех цаI да шин гIулакха лаьрхIа царна проекташ оттаяри уж хьалъяри. Маьршача хана гаражаш, складаш, спортивни помещенеш, общественни кхачан предприятеш, кинотеатраш хул цар чу, хIаьта, нагахьа санна тIом хуле, баха нах чулачкъийта мукъайоах уж.

Доазол дехьа лохаш а хIаьта дуккхача хьалашка кийчлеш а да хIанз долаш дола лаьттанна кIалхара гIирсаш, шахташ, лаьтта ченашкара рузкъаш доаха кхыйола моттигаш а хIаьта иштта кIезиг-дукха кийчъяьчул тIехьагIа нах чухьулбалара, продовольстве запасаши тайп-тайпара материальни ценносташи дIаоттаяра пайда эца мегаргболаш йола хьагIараш а.

ДУКХАГIА болча бахача наха ядерни герзагара доалача дерригача зуламех эггара кхерамегIа яраш моттигашка дIаяржаш йола радиоактивни осадкаш я. Нагахьа санна городашка бахача наха, массе тайпарча зуламех лорабяра, тоъал боккха гешам луш йола убежищаш эшаргхуле, кхычахьа бахача наха, гучох, керттера яраш радиоактивни осадкех лоралургбола моттигаш я. Цу тайпарча моттигашта меттел кийчъе а пайда эца а мегаргба йолаш йолча зданеехи гIирсехи, къаьстта а лаьттах IочукIоаргъяьча помещенеех. ТIох яьча зданей подвальни помещенешa лохбу облучене боарам, вешта аьлча облучени меттъяра коэффициент 40—100, ахкай помещенешка — ворхIазза дукхагIа хул. Кхыметтел лаьттах яьккхача, дIакъовланза йолча къорго а кхозза лохбу облучене боарам. Лоравалара къаьстта боккха аьттув луш да лаьтта. Цхьа метр кIоарга IочуаьхкачаIаьтта облучени меттъяра коэффициент 1000—1200 я. Юрташкахьа хьулавалара геттара дика я радиоактивни дом чубаргбоацаш дIакъайла толаш, силосни саннараш.

Убежищаши кхоаленаши ядерни герзах лоралуш йола дуккхача наьха юкъара средстваш я. Царна нийсса къаьст-къаьста нах лоралургбола, эггара хьалха садоаха органаш лоргергйола средстваш а эш. Противогазел совнагIа, къаьст-къаьста нах лорабалара дика пайда эца мегаргба распираторехи кхыметтел духхьал кIадаех яьча маскаехи. Лоравалара тIадувхача баразкъаннеи кога гIирсаи меттел лелае мегаргъя нахага массаза а хулаш йола хIамаш: хьамча ихкаш, хIанзарча синтетически материалех яь плащаш, кхыяраш. Цу тайпарча баразкъаннеи кога гIирсаи тIера радиоактивни дом дIабаккхара хIама де дезац массала а дечул башха: Iодегадар, щеткаца цIендар, хица дилар мара.

Цхьабакъда, кхыметтел лоравалара эггара тешамегIа йола средстваш а кIезига пайда луш хургъя, нагахьа санна баха нах царех пайда эца Iомабаьбеце, ядерни тIом тIабара кхерам болча хана фу де деза царна хой. Цудухьа дуккхача наха зулам деча герзах лорабалара способ бахача берригача наха хьалххагIе а Iомаяр, — цхьаккха дича а даиза даргдоаца гIулакх да. Цудухьа боккъонца дерригача халкъа юкъара гIулакх хила деза СССР-ерча граждански оборонах.

Ала дезаш да, кхыметтел дуккхача наха зулам деча средстваех лорабала нах Iомабар санна долча, шийн овланга диллача кIоаргга гуманни долча гIулакхах а антисоветски исторри михьаръяккхара, дерригача вахара милитаризаци яра реакционни низаша капиталистически мехкашка пайда эцаш хилар, хIаьта капиталистически монополеша кхы тIа а пайдаш доах къахьегача адамий чотах.

Советски Союзи кхыча социалистически мехкашкеи халкъа гIулакха мара чакхйоахаш яц граждански оборона мероприятеш. Оборонни низ чIоагIбара чакхдоахача кхыча гIулакхашца цхьана цар лоархIаме дакъа лоац машара гIулакх чIоагIдеча. Цудухьа хIара советски гражданина декхар да империалистически агрессорий моллагIча а авантюраштахетар вайх ца хилийтар духьа цу мероприятешта юкъе хьинаре дакъа лацар.

Лев КОРЗУН,
тIема Iилмай кандидат.
(АПН).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ГРЕЦЕРЧА СОБЫТЕШКА

«НЬЮ-ЙОРК ТАЙМС»: ГРЕЦЕ НАХ ЛУВЦАШ БА

«Нью-Йорк таймс» яхача газета кIирандийнахьарча приложене тIа непатеха я Морис Голдблума статья. Массехк шера Грецерча США экономически миссеца гIулакх деш а цул тIехьагIа массехказза цу мехка ваха а хиннав автор.

Переворот махиллинге а, кхыха ца а йоаеш, эскара юкъера шийн позицеш шеръеи чIоагIъеи йолаелар хунта. Званештеи гIулакхаштеи лакхбара наькъаца эпсараш юкъера шийна тIехьа бараш шозза хIана банзар аьнна дукхагIа бе вIаштIехьдаьннад хунта. Хунтана шийгахьа баргбац аьнна хеташ хинна лакхера эпсараш отставке баха безаш хилар. Переворот хиннача хьалхарча деношке а денз чистка йир эскаре. Шоай оагIув практически хьал ца лоацаш биса путчисташ юкъе болча флоте шийн гIулакхаш паргIатта чакхдаха йолаелар хунта. Август бутт юкъе бахача хана форда эпсарех, керттерча дакъе, лакхерча рангерчарех волча 60 совгIча сагага отставке баха приказ кхаьчар, 11 саг лаьцар.

Лувцилга — Греце тIема хунто лелаю керттера метод. Хьалха хиннача премьер-министра Георгиос Папандреуна, «Союз центра» яхача парте лидера, цун вoIa Андреас Папандреуна, вовзаш волча композитора Микис Теодоракиса тIакхувш хилар деррига дунен уйла тIаэзай. **ХIаьта лийцараш-м эзараш нах ма бий, нах лувцилга кхы юхадужаш а дац.**

Гречески граждании вахара тIа-тIа кIоаргагIа чутIерт тIема клика. ХIара министерстве кулгалдеча гIулакха тIа ба эскара чин дола нах. ДукхагIча даькъе цар дIалоацар министра, цкъаза — генеральни секретара пост я, хIаьта цкъаза цхьаккха а официальни титул йоацаш а хул. Чисткa яьй 118 лакхера чиновник дIаваьккха полици санна йолча лоархIамегIарча политически министерствашка а. Чисткана юкъевахав кхыметтел Византийски мулея директор Манолис Хаджидакис а — дерригача дунен тIа цIи хеза Iилмахо. Ахаш совгIа бола окружной администраторaш — номархаш дIа а баьха, цар когаметта эпсараш бахийтаб. Iаьдала децентрализаце принцип кхоачашъергья аьнна ше денна дош доха а даь, военхи правительства дIаяьхай моттигера самоуправлене органаш, дуккха частни организацеш, ший бе беллаб православни килаза доаттабу тIахьожам.

Переворот яра хьалхара бехктокхаме США посольство лоархI дукхагIа болча грекаша. ХIаьта посольства ше халкъа фронтал кIезигагIча зуламе лоархI хIанзара правительство.

Хунтана гаргагIа болча журналисташа йоах, кердача конституце законаца чIоагIдергда цхьадола лира гIулакхаш, цу даькъе — эггара аьрдехьарча элементашца мацца цкъа цхьана гIулакхаш леладеш мел хиннача наьха политически гIулакхаш дехкаш дола закон. Хоржаш долча гIулакха тIа вахийта оттавеш вола хIара кандидат декхарийла хургва из тешаме хиларах кхерамзлен полице денна тешал шийга долаш хила.

Инарала Паттакоса духхьал хьаальлар сога: «Вайна хьаштдац хоржамаш... ХIанз вай йолаш йола система — из системашта юкъе эггара дикагIьяр я... цудухьа хоржамаш хургдац».

КЪУЛБЕХЬЕН ЙЕМЕНА ХАЛКЪА РЕСПУБЛИКА АНГЛИЙСКИ ПРАВИТЕЛЬСТВАГА ЯЬ ПРОТЕСТ

АДЕН. Куриа-Муриа яха гIайренаш Султанага Маскатага дIаяла аьнна английски правительства яьча решенена духьала чIоагIа протест еш къамаьл дир Къулбехьен Йемена Халкъа Республика (НРЮЙ) кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Сейф Ахмед Дале.

Кхыча мехкашцарча гIулакхий министра яьча заявлене тIа йоах, —«дерригача дуненна ховш мадарра, Куриа-Муриа яха гIайренаш Къулбехьен Йемена территоре дакъа дар цу мехка английски администраце доал деча хана».

ООН-а тIахьожама комитето 1967 шера 29-ча ноябре тIаийца, форда еррига гIайренаш кердача республикана дIалулга Англена тIадожадеш йола резолюци дага а йохийта, кхыча мехкашцарча гIулакхий министра белгалдаькхар «ший территори бIарчча лоаттаеи ший суверенитет лораеи лаьрхIа ший правительство хилар».

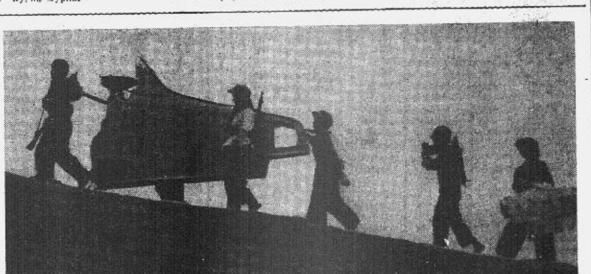
Адена малхбоаленгахьа бархI бIаь миль гаьна ядача йоккха йоацача пхе гIайрен группа я Куриа-Муриа.

ЦХЬАЬКХА А БУНДЕСВЕРА ИНАРАЛ

ЛОНДОН. Европа центральни зонерча НАТО вIашагIтехача герзашцарча низий главнокомандующи волча инарала Кильманзега когаметта гIоргва малхбузенгермански инарал Юрген Беннекке.

Касторча (Бельгия) НАТО ставкера Рейтера агентства корреспондента беча хоамах, хьатIадоагIача шера 1-ча апреле денз из цу гIулакха тIа чIоагIвергхилар 3-ча декабре хьакхайкадир Европера НАТО герзашцарча низий главнокомандующе американски инарала Лемницера.

ШоллагIа дунен тIом болча хана малхбоалехьарча фронте Балканашкеи Советски Союзеи лаьттача тIема операцешка дакъа лоацаш хиннав инарал Беннекке, бундесвера цхьоалагIча эскара корпуса командующи.

ХIанз 34 бутт бизаб, къонахчал дола Вьетнама Демократически халкъ американски агрессорашца денале латаш дола. Бомбашцеи ракеташцеи американций вIаштIехьдаьннадац производство юкъагIъяккха, вахар вIаштIехьардаккха, республике бахача 17 миллион болча наьха тIема денал тоIаде.

Вьетнамски халкъа эскара бIухоша, самооборона отрядийи халкъа милицеи тIемахоша хIанзалехьа а йохаяь чуяйтай 2500 совгIа стервятник. ХIаланбеш дIабоаха фегара пираташ даим духхагIа хулаш латт.

СУРТА ТIА: йохаяь чуяйтача американски самолета гаргаш чакхъяха мастерске дIанхухьаш латт.

ВИА—ТАСС сурт.

«Знание — сила» яхача журнала декабрьски номер тIа кепатеха арайоаккхаргья советски техниках долча кердача хIамай информацей подборка.

Кердадарий кепайоазон агентства журнала редакце пурамагIа читателашта кепатох из.

Советски техника кердадараш

ЧIЕГАРГА ЦIОГА ПЕНАШ ХЬАЛЛОАТТАДУ

КЕРДА ХЬАЛДЕШ латтача гIирсий гIайбаштеи сарпалаштеи юкъе бийсанна сийгаш лелх: цIеной доакъош шоайла вIашагIхетташ боахк сварщикаш. Хоза сурт да из, цхьабакъда, гIишлошъераш гIадбугаш дац. Цун маIан да къахьегама овсарле кIезига йолаш бола кулгаца бу болх гIишлошъяра индустриальни процесса юкъебар. ГIайбайн сарпалийн конструкцена юкъе, алхха цIенача архитектурага диллача, «ца эшаш» йола элементаши деталаши ца йоалайича сварко ца вуташ хилар ца дийцача а. Зданеш урагIа дукхагIа ме йолх доакъош вIашагIхеттарашкара хьадехараш тIа-тIа чIоагIа хул. Сов уж чIоагIа хиларах сварка вIалла ерг а йоацаш юхабаьннаб архитектораш. ЧуIеча цIеноашта экспериментальни проектированеча Центральни Iилма-тохкама институте архитектора Б. Смирнова кулгаца печени тховнаши вIашагIхетта керда способ кхийчъяьй: «чIегарга цIог» яха чIега. Бакъдар аьлча, деталаш цу тайпарча чIегаца вIашагIхеттара принцип ше дукха хана денз йовзаш я, цхьабакъда, вIашагIдоккача цIеной архитектурана из юкъеяхьа... Тохкам баьчул тIехьагIа вIашагIбалара низ диезза дукхагIеи меттахьа хьоадара низ ткъоазза дукхагIеи лайнаб чIего сварка а яь «классически» вIашагIхеттачарца нийсбича. Доакъош вIашагIдаха оттаьча машинаша доакъош е гIайбаш вIашагIхеттача гIолла а ца кегдеш хоттанза долча гIолла кегдаьд. Кердача тайпара доакъошн гIайбаши вIашагIа а хетташ хIара эзар квадратни метр чуIе моттиг хьалъеш хилча 200 килограмм болати 45 килограмм цинки кходу (350—450 сом!), сварщика кулгалца бу болх юкъера боаккх, хIаьта цIа вIашагIдоллалга бокъконца индустриальни хул. Кердача методах хIанзле а хьалъяьй экспериментальни зданеш.

ИНФРАЦIЕ МАЛХ—БЕТОНА

БЕТОННИ ПАНЕЛАШИ блокаши лаьрххIача тайпара сихагIа чIоагIъялийтар духьа Iанарца йIоахъю уж. Дуйха ха йоаккх йIоахъеш: вIаштта 16—18 сахьат. Инженера Я. Фельдмана предложени еннай аьшкабетон Iанарца а ца йIоахъеш, инфрацIеча зIанарашца йIоахъе аьнна. Цул тIехьагIа цу сахьате пхе сахьатага кхаччалца лоацъелар из йIоахъеш йоаккха, хIаьта юххьанца хьежаш лоаттаеш йоаккхийта ха лоацъелар 24 сахьатагара шин сахьатага кхаччалца! «ИнфрацIе» бетон «Iанарчул» чIоагIагIа хилар, хIаьта бетонни блокаш шоаш кхы а дарегIа хилар: кердача технологех кхозза кIезигагIа эш йIовхал.

ЭВМ-о ХЬУ ХЬОКХ

ХИ IОБОЖАБАЬБ, юххех цIенбаьб. Херх хьекха цунах чIегилгаш йоахилга — хьу тедараша маллара, доакъош делга мара кхы хIама дисадац, цул тIехьагIа ше яхьийта йоаггIача дIаяхьийта мегаргья. Хенах доакъош де деза хьакъаьста юхкаш юхеюсаргйоацаши дукхагIча хана хена кIалхьагIара дакъа толхадеш йола мур унахцIенача хенах цIенъяь дIайоаккхаргйолаши. Из бокъонца вIашатIехьбоалаш болх бац: кхыметтел опытни мастераша а шозза-кхозза хоадабе безаш хул из мур дIакъоастаяра, хIаьта цIена доакъош бокъонца хьакъоастадаьдаьннaчул тIехьагIа юхкаш юхеюс — берригача хенах 0,4 процент хургйолаш. СССР Iилмай Академе Сибирски отделене электронновычислительни машина тIа лаьрхIай пайданагIа долча тайпара хенах доакъош дара схемаш: дийхка, лиственница, корсама хений теоретически моделаш йовзаш ма йий. ХIанз хена йоккхагIа йола диаметря дIоахали дистача кхоачам ба болхлочоа, бIарго баьккхача земах а цахоадаеш, «машинни» таблицаца хоадабара. Опытах даьха доакъош геттара дика даьннад: мурденна дакъа цIендаь дIадоаккхар, юхкаш вIалла юхейисацар, хIаьта хьайоала эггара маьхера хьу — ардакхаш яхарга йодар, — пхи процент хиланзар аьнна дукхагIа хилар.

(АПН).

«ТРУДА» ШАХМАТНИ ЧЕМПИОНАТЕ

Городской шахматни клубе хилар ДСО «Труд» шахматни нийсалгIа тур. Цу туре цхьаккха а кот ца воалаш чакхъяьлар спорта мастер В. Дорошкевичи мастералла кандидат А. Хаити лайза парти. ЦхьоалагIа разряд йолча Г. Карандеевна дукха духьале е магалар Ю. Дорогина. В. Котровскиса эшавир Н. Тихоненко. Мастералла кандидат А. Богданов халача цейтноте (цун 10 секунд мара йисаяцар бархI ход е) ловзара ха чакхъяьлар. Цудухьа мастералла кандидат В. Мостовойна цхьа очко яйир.

Укх туре йистеяланза партеш йисай (Б. Коледяжный — А. Хасанов), (В. Брюзгин — Р. Алимов).

НийсалгIа тур чакхъяьнначул тIехьагIа хьалха ва В. Дорошкевич, цун я 6 очко, А. Хаитеи Г. Карандееви 5,5 очко я, А. Хасанова 5 очко яьккхай.

В. ЛАНСКОЙ,
яхьа кертера судахо.

КЪОНА КОНСТРУКТОРАШ

МоллагIча дийнахьа шийн наIараш шерра йийлла хул къоначa техникий республикански станци. Укхаза боагIа Грозне эггара къонагIа бола гражданаш, дешархой, пионераш. Бизза фусамa-дай хинна шоашта езаеннача тайп-тайпарча кружокашка сакъердаме дIахьу цар школе дешарах мукъа йола ха. Дика вIаштIехьъяьхача шоай лабораторешка цар хьаю тайп-тайпара моделаш, приспособленеш.

Укх юбилейни шера хилар 19-гIа республикански авиамоделистий - дешархой яхьаш. Цу яхьашка дакъа лаьцача къонача техникий станцерча конструкторашa хьалхара моттиги дIа-юъа тела кубоки яьккхар. Цар кулгашца хьалъяь планерий моделаш массаза шоай хозалца, дикалца белгала хул. ХIаьта эггара йоккхагIа опыт йолча лакхарча классашка деша багIачар хьаяьй тамашийна модель — гIетта лела ткъам. Из хургйолча самолета модель я.

Сакъердаме шийн болх дIахьош я къонача радиодукхаезарий кружок а. Цар шоаш вIашагIелла я тайп-тайпарча схемаех массехк конструкцей телевизораш. Бакъда-къаьстта дукхаезаеннай кагирхошта полупроводникаех йола радиоприемникаш. Цу тайпара приемникаш чIоагIа атта я миччахьа дIа-хьа водаш шийца лелае. ХьатIадоагIача шера республикански яхьаш дIаяхьа лерхI «Цогалашта чарахьа ахар» яхача кердача технически спортах. Из мишта да аьлча, къайлахьа йолча моттиге хьуладенна «цогал» — раци йола радист дIа-хьа кхухьача радиоприемникаца махулла сихагIа хьагучаваккха везаш да. ХIанз махулла цу яхьашка дикагIа дакъа лацара кийчлуш ба радиодукхаезараш.

Кердача техника безам тIабаха хиларах телемеханикий кружоке баьхкаб школашкара дуккха дешархой. Из гIулакх чIоагIа мерзденна ба къона конструктораш. ХIаьта цар хьийга къа зехьа дайнадац. Къонача грозненцаша хьалъяь «Экзаменатор» яха прибор эггара дикагIчарех лаьрхIар, цудухьа хIанз из Нью-Йорке советски берий творчества выставке хьагойташ я.

ХIаьта мишта лел гIулакхаш къонача авиаконструкторий лабораторешка? Укх тIеххьарча хана цар хьаяьй «карт» яхача хьисапе пхиъ микроавтомобиль. Уж я мотоцикла двигатель латташ кузов йоацаш цхьан сага лаьрхIа лоха габарит йола автомашинаш. Бакъда из санна йола микроавтомобиль сахьата 50—70 километр яха йиш я.

Вай грозперча школай дешархоша массехказза Къилбаседа Кавказе а Ерригроссийски а пул совгIа Ерригсоюзни а картингах йолча яхьашка хьалхара моттигаш яьхай.

Форда тIа лелача кемай, форда кIала лелача лодкай моделаш хьалъеш ба форда гIулакх дукха дезараш. Моделаш ярал совгIа боккъонца дола сиха лела кагераш, катаманараш, скутераш хьалъю цар.

Хургболча мехкдаьттахоша, химикаша шоай кружоке хьаю мехкдаьтта качалкай, мехкдаьтта чакхдоахача установкай болх беш йола моделаш. Иштта цар хьаяь я укхаза ультракоротковолнови радиостанци. Цунца Советски Союза городашкарча дуккхача радиоезарашца бувзам лоаттабу.

Фотокиносъемочни кружоке дешархой Iомалу сурташ даха, любительски кинофильмаш даха.

Иштта сакъердаме да къонача техникий станце ухарий гIулакхаш.

Е. БОЙЦОВ,
Республикански къонача техникий станце директор.

Iаьржача форда чура цискаш

Шу хьалхагIа СССР-е эггара йоккхагIа йолча форда аквариумех наI шийн доалахьа йола город а хинна дIаэттар Батуми.

Аквариума чу ла фордий а тезача хишкарча а чкъаьрех 60 совгIа тайпа. Цу чу ях соахка Жемчужный яхача гIайрен тIара йоалаяь тюленаш а. ХIанз кхо шу даьнна я уж. Цар мукъагIа я йоккха ши бассейн.

Дукха ха йоацаш самолетаца Батуме дера кхаь беттагара кхаь шерага кхаччалца ха яьнна форда цискаш. Уж Тюлений гIайрен тIара да.

Шоай мукъагIа доацаш форда цискаш леладара СССР-е эггара хьалха яь опыт я из. Цискаша атта лайнаб йIаьххача хана фега гIолла хьабена никъ, хIаьта хIанз аквариума бассейне геттара дикача хьал тIа а да.

Мераб ЛОРДКИПАНИДЗЕ,
АПН корреспондент.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи бийсанна лоадама йоачан а йоаlаш, хувцалуш морхаш хургья, малхбузехьара цкъаза лаьгIа, тIаккха гIаьххьа мух хьекхаргба, температура республике гIолла 2 градус шелалгара 2 градус йIовхалга кхоачаш, Грозне 0 градусагара 2 градус шелалга кхоачаш хургья, хIаьта дийнахьа морхаш хургья, делкъел тIехьагIа кIезигдукха догIа делхаргда, малхбузехьара гIаьххьа мух хьекхаргба, температура республике гIолла 0—5 градуси Грозне 3—5 градуси йIовхал а йолаш хургья.

МЕТЕОСТАНЦИ.

КАПИТАЛИСТИЧЕСКИ МОНОПОЛЕШ — ИНДЕ РЕАКЦЕ КОГ ГIОРТОЛГА

КЪАХЬЕГАМАИ капиталаи юкъера вIашдухьаленаш цIаккха а пахадаш хIана хиннаяц аьнна ирлуш Инде суверенни а йолаш дегIаухаш ткъаь шера хьабеналча наькъо тоъал шаьра хьагучаяькхар къамаи кортамукъален къовсамах баьннача сомах къаьст-къаьста хIана эпац аьна пайда эца гIертача монополистически буржуазе политически юхь.

Кхыча мехкий, эггара хьалхарча аргIанна английски, капитало тахаялица Инде экономике лоархIаме позицеш лоаце а, хIанз бIубенна хьалхарча плане баьнаб шоаш лерхIар мехка капиталистически производствени отношенеш дегIаухилга чIоагIдарах латташ бола индийски предпринимателаш.

Индера цхьайола монополистически группаш хьахинай англичанаша доал деча хана а тIехьа. Царех я Татий, Бирле, Далме-Джайна, Харичанда, Сингхане, Гоэнке концернаш. Цу даькъе Инди алхха ше цаI мара яц, хIана аьлча политически гIулакхашта кхычарех тийша хIама доацача баллаца йолча хана экономически кIезига дегIабенача цхьанна а кхыча мехка хьахиннаяц моттигера капиталистически монополеш.

Индийски къамаи буржуазе консолидаци мохк кхычарех тийша хIама доацача хьал тIа баьначул тIехьагIа денз цул лакхера прослойка къаьстта чIоагIа чIоагI а луш хьаенай. Нагахьа санна ерригa частно-капиталистически сектор — плантацеш, промышленни, банковски гIулакх, страховани, торговли, и. кх. дI. — хьайийцача, гучадовл, дуккха яраш шоайла вIаши айхха ювзаенна йолча 50 индийски кхыча мехкий йоккхийча фирмашеи компанешеи цу сектора 70 процентал кIезигагIа йоацараша тIахьожам лоаттабеш хилар.

ЙоккхагIа йолча промышленни компанеех кхоалагIа дакъа совгIа ярaш шоай бесххараш ерригаш а 11 монополистически группа мара яц — Тата, Бирла, Далме, Сингхане, кхыдараш. Тате финансово-промышленни «империе» тIахьожам лоаттабу 120 совгIча компанеша, Джагилал Камилапата монополистически группо тIахьожам лоаттабу мехкара хьоари генарий даьттеи доаккхача предприятешкара металлообработкаи химически производстваи предприятешка кхаччалца дола промышленноста доакъош чулоацаш йолча 42 компанена. Мафатлала группо шийн влияне на кIаллоаттаю боамбе кIадаш, мукъаш, шекар деча промышленностера красителий производствера 27 компани. Валчанда группо (24 компани) доал ду шекара промышленносте, гIишлошъеча, кемаш лелача, банковски гIулакха, хIаьта Махиндра группо — ерригa а хIана яц аьна йолча машиностроене, цунца лоархIача доакъошка, оптови торговле.

Кхетадеш да, индийски капиталистий позицеш хIанз вIаштIехьъяьнача, е, царех кхы а цкъаза маллара, «къаьнарча», монополистически объединееех кхоачамбаь Iеш ца хилар. Инди кхычарех тийша хIама доацача хьал тIа яьнача шерашка хьахиннай капитализм «шоралла» дегIаахара динамика, вешта аьлча, кердача экономико-географически районашка цуп доал дIаларжар хьахьокхаш йола кердача предпринимателий йоккха группа. ХIанз мехка я дукха совгIа-эшашагIа йоацаш, йоккхача къамаи буржуазе категорех дIалархIа метаргIолаш йола капиталистий 240 группа. Паччахьалкхеи сектор дегIаахара процессал хьалхадувл капиталистий уж «керда» группаш дегIаухилгеи цар экономически позицеш чIоагIлулгеи.

«Керда» индийски буржуази белгала чIоагIагIа дегIаухаш хилар хьахьокхаш долча масалана метте йоалае метаргйолаш я Джайний группа. Уттар-Прадеш яхача штатерча цу помещичьи династе шийн предпринимательски гIулакхаш дIадоаржадаьдацар мохк кхычарех тийша хIама доацача хьал тIа балале кIезигa хьалхагIа мара. Мохк кхычарех тийша хIама доацача хьала тIа баьнача шерашка Джайнаша сов чIоагIа шоай позицеш чIоагIъярах акционерни капитала активай боарамашка диллача йоккхагIчарех цхьа моттиг лаьцар. Цу группа ког гIортолга я йоккхалга диллача шоллагIа йола «Паньжаб нэшнл бэнк» яха мехкара частни банк. 50 эзар тарга болхлойн гIулакхера нахи ба Джайний предприятешка болх беш.

Сихха дегIаухаш хилар гуш да юкъера капиталистически предпринимательства даькъе а. Масала, оттаваьча 10 болхлочунгара 99 болхлочунга кхаччалца болхлой болх беш йола фабрикаш 14 эзаргегара 47 эзарега кхаччалца, вешта аьлча кхозза совгIа дукхагIа хиннай алхха 1956 шерагара 1969 шерага кхаччалца йолча хана. Иштта дукхагIа хиннаргаш лархIа метаргболаш ба цу группа капиталисташ а.

Частни капитала лоархIам боккхагIа ба банковски гIулакхашка, 1965 шера депозитий деррига ахча 26 миллиард рупий а долаш йола 270 частни банк яр Инде. Финансови даькъера керттера позицеш хьалийшар пхе йоккхача частно-капиталистически банко: «Бэнк оф-Индиа», «Сэнтрал бэнк оф Индиа», «Бэнк оф Барода», лакхе белгалъяь «Панджаб нэшнл бэнк», «Юнайтед коммершл бэнк». «Промышленни объединенеша — Тата, Бирла, Саху—Джайн санна яраша, — язду вовзаш волча индийски экономиста доктора Гьян Чанда, тIахьожам лоаттабу цу йоккхийча банкашта, хIаьта цул совгIа, шоай доалахьарча промышленни предприятешта финансировани яра даькъе тоъал йоккхий совленаш йолаш а я уж... Кхыча дешашца аьлча, мехка кредитни ресурсашта лоаттабу тIахьожам шоай бе беллача банкираша царех пайда эц торговле, промышленноста, финансай даькъе йоккхий империеш вIашагIйохкара».

Монополей экономически низ чIоагIбалар — Индера реакционни низаш тоадалара керттерча предпосылкаех цаI. Инде доккхийча буржуази гIозараша къайлахьаш мехка политически вахарера керттера позицеш хьалувца безам болаш шоаш хилар. Юххера а, эггара тIехьагIа массане юкъара хоржамаш хилча (1967 шера апрель) монополеша ахчанца оагIув хьаллацаро «Сватантра» яхача партена новкъостал дир Центральни парламентера шийн викалаш дукха совгIа-эшашагIа боацаш 2,5-эза дукхагIа хилийтара. ХIаьта верригаш а мехка законодательни органе хержараш 60 воккха капиталист вар. Политически фронтера наступлени кхы тIа а чIоагIъе лаьрхIа ба монополисташ. Вовзаш волча индийски предпринимателa Шриянс Прасад Джайна тIахьех парламента членаш «лоархIамегIарча гIозарий проблемаш кхетаергйолча» уйланца кхетабара кампани йоаржаяра.

ПРОМЫШЛЕННОСТА лоархIамегIара доакъош паччахьалкхеи сектора чудоагIаш да аьна хьакхайкадаьд Инде. Цхьабакъда, шеррача политически юкъе лелача гIулакхийн бувзамех шерра пайда а эцаш, сийрда бесаш долча металлурге, химе, машиностроене, еза-йоккхача индустре лоархIамерча доакъошка бода никъ баькхаб шийна монополистически капитало. Паччахьалкхеи аппаратаи йоккхача бизнесаи юкъера гIулакхаш ше доашхаш капиталиста Г. Бирла хьакхайкадаьд: «Каст-каста вайнаваскеташ телаши хьесхамаш деши хул правительства членаш. Вай уж кхоачашде тигац, цхьабакъда, вайна юкъера гIулакхаш дика да. Цхьанна а оагIоно бакъде тигац правительстванеи предпринимателаштеи юкъе айхха цхьана гIулакхаш леладеш хилар. Цхьабакъда, вай цхьана дика тарлуш баьб болх...»

Укх тIеххьарча шерашка госсектора позицеех йоккха цхьа къорг яьккха Iийнаяц «йоккха бизнес». Къаьстта холуш да лицензировани системеи частни предприятешта тIахьожам лоаттабу гIулакх лоархIаш йола паччахьалкхеи маьхий системеи мельялар. Алхха 1963—1967 шерашка монополисташа правительствага дIабаккхийтар болат, шишаш, сода, даьри, кхыдараш а юкъедоагIаш йолча промышленни продукце дукха совгIа-эшашагIа доацаш лоархIамегIарча 20 тайпаи маьхаштеи распределенеи лоаттабу паччахьалкхеи тIахьожам.

Йоккхача капитала доал заводаштеи фабрикаштеи, электростанцешта, рудникашта а банкашта а дарах кхоачам хиина дусаш дац. Политикаи дипломатеи даькхе хоадамболлаш дола дош алга шоашка эца гIерташ я финансови капитала магнаташ. Цар безам ба мехкарча миллионаш болча мугIарерча наьха уйлашта тIахьожам лоаттабе. Цудухьа къаьстта чIоагIа оарцагIа а яьнна издательски гIулакх шоай бе доллаш йоахк йоккхий индийски монополеш — общественно - политически вахара юкъарчал доацаш влияни еш яр пресса ма йий. Дукха совгIа-эшашагIа йоацаш итт монополистически группа я газетий ерригача тиражах 40 процент гарггачоа тIахьожам лоаттабераш (4,6 миллион экземплярах 1,8 миллион).

«Йоккхача бизнеса эмоллагIа а издани хьайоаржайича, читатела массаза а корадоагIа дегIаахара капиталистически (е буржуазни автораша из лархIа безам болчох, «паргIата») никъ социалистическичоа гаргга шийн йоаца совленаш цахаддаш хестаеш хилар. «Социализм» яха дош кхыметтел Iилмаи боацаш, кагнийн буржуазни кхетамах а капитала магнаташа аьттехьа дуташ а дац.

Монополистий социально - экономически платформа нийсагIа яьшхар укх шера бIаьстан юхье хиппача индийски торгово - промышленни палатай Федераце съезде. Боккхийча капиталисташа дIадех госсектора доал юрта боахам тIа, транспорта тIа, портови боахам тIа соцаделга а, хIаьта экономика вож дакъа моттигерчеи кхыча мехкийн частни капитала дIалулга а. Монополеша дIадех планови комиссех цхьаккха тайпа административни функцеш кара йоацаш совещательни орган елга, йIаьххача ханна увттаеш йола планаш лоатцача ханна увттаелга. Юрта боахама даькъе могаду помещикийн кулакийн боахамех капиталистически юрта боахама предприятеш ергйола гIулакхаш чакхдоахилга.

Цхьабакъда, йоккхача капиталои чурча реакцеи еш йолча наступленена духьалъувтт тIа-тIа дукхагIа чIоагIлуш доагIа Инде прогрессивнии демократически низаш. ТIа-тIа чIоагIагIа ирлуш латт мехка дIахо дегIаахара наькъех долча овлангарча деша тIагIолла лоаттабу къовсам.

Сихха ебаш латтача индийски пролетариато (мохк кхычарех тийша хIама доацача хьал тIа баьнна хьабоагIача шерашка алхха обрабатывающи промышленностера кадрови болхлой дукхагIа хиннаб 2,3 миллион сагагара 3,9 миллион сагага кхоачаш), къахьегача ахархой, ремесленникий, прогрессивни интеллигенце викалаша тIа-тIа чIоагIагIа къовсам лоаттабу деррига доал шийн бе долла гIертача йоккхача капитала духьала, мохк прогрессивнии демократически новкъа гIолла дегIакхувлар духьа.

Дукха ха йоаццаш хиннача къамаи конгресса парте Ерригиндийски комитета сессе радикальни уйлаш йолаш болча дуккхача ораторaша дIадийхад банкашта национализаци елга, монополей доалаи влияненеи доазув оттаделга. КIомо дебаташ хинначул тIехьагIа компромиссни решени тIаийцар сессе хIанзачул тIехьагIа денз лаьрххIа цу гIулакха аьнна вIашагIъеллача къамаи кредитни совета кулгалца болх бергболаш йолча банкашта «социальни тIахьожам» оттабе аьнна. ЛоархIамера прогрессивни эргалонаш яр духьа лоаттабеча къовсаме дIахьалхашкахьа баькхка гIа санна лоархI из решени индийски общественноста.

Мехка демократически патриотически гIозараша къовсам лоаттабу деррига аьрдехьара, антимонополистически низаш вIашагIтохар духьа, боккхийча капиталисташа хьаллоаттабеш болча аьттехьарча кхерама духьала хьинаре контрнаступлени йолаяр духьа. «Йист ца хулаш Iедезац халкъ — язду «Патриот» яхача газето, — антисоциальни элементаша нах раьза ца хиларах уж Iехабар духьа пайда эцача хана. Берригача индийций дегагIа дола декхар — реакционни элементашта духьала хоадамболлаш къовсам лоаттабар... Социальни экономически прогресса хьашташка диллача кхы да мегаргдолаш хIама дац кIеззига мара боацараша рузкъеи Iаьдали шоай бе доалладари дукхагIа бараштa доал дари».

Монополистически буржуазена духьалдаьнначa Инде хьалхалаттачеи прогрессивни низаша социальни къовсам лоаттабу ерригача капитализмана духьала, мехка хьалхашка прогрессеи экономически тоабаларeи торо хьаеллаш болча капиталистически боаца дегIаахара никъ бахьаи долаш.

Вл. ФЕДОРОВ. (ТАСС).

Редактора заместитель А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгIа

РАДИО

9 декабрь, 1967 шу

8.35 — «Къона тIехье». 16.05 — «Фатима» яха Хашагульгова повеста тIара цхьа дакъа. (гIалгIай меттала). 16.30 — «Зори Кавказа» яха радиожурнал. 18.20 — Тха микрофона хьалхашка. 18.30 — Концерт. 19.00 — «Луначарскийн музыкеи» яха передача.

10 декабрь, 1967 шу.

8.30 — Шоана дукха езаенна ашараш. 15.20 — «Писателий хьалхарча съезда делегат» яха литературни передача (нохчийн меттала). 16.30 — Ши тохар яха Михайлова сакъердаме дувцар. 17.00 — Къонал (гIалгIай меттала). 17.30 — РадиоладувгIархой дехар кхоачашдеш оттадаь концерт.

УКВ

9 декабрь, 1967 шу

9.00 — «Ашарий мехка гIолла никъ бар» яха музыкальни композици. 9.55 — «Эрсий кхалсаг» яха радиопостановка. 10.44 — Лев Николаевич Толстойна дукха езаш хинна ашараш. 11.38 — «Русский сувенир» яха музыкальни дувцар. 18.00 — «Духхьала ашараш» яха радиопостановка. 18.56 — «Барт бохара Iаж» яха радиокомпозици. 20.40 — «Музыкальни вIашагIкхетар» яха передача. 21.40 — Кердача оазий дунен чу яха передача.

10 декабрь, 1967 шу.

9.00 — «Литовски музыка кердадараш» яха концерт. 9.38 — Бераштa «Пансионат» форда тIера сурт яха радиоспектакль. 10.25 — «Сакъердамерча доттагIий вIашагIкхийтта болча» кхача оперетта концерт. 10.07 — В. Андреева вальсай муамаш тIа яьккха Куликова фантази. 11.13 — «Дахчан пандар Франце» яха музыкальни дувцар. 18.00 — «Домбиш фоIн» яха радиокомпозици. 20.21 — Нохч.-ГIалгIай ашараши иллеши. 20.31 — Юртарча клубе яха салаIара сайре.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ

9 декабрь, 1967 шу

17.30 — Бераштa дола фильм. 18.00 — «На огонек» (ЦТ) 19.00 — Интервидени. ХIаране моллагIа хинна а дикадар. (ЦТ). 20.00 — Старт. Телевизионни спортивни журнал. 20.40 — Шоана, бераш! 20.50 — «ТIоми машари» яха художественни фильм (хьалхара сери, хьалхара дакъа).

10 декабрь, 1967 шу.

13.00 — Бераштa «Къона ленинец». Английски мотт кердабаккхар. 17.30 — «ТIоми машари» яха художественни фильм (хьалхара сери, шоллагIа дакъа). 18.45 — Ленин вань 100 шу дизарга. Ленин хIанз дийна мелбарел дийнагIа ва. Кинокомпозици. 19.30—Киножурнал. 19.45—Бакъдолчох даьккха фильм. 21.00 — КВН. (ЦТ).

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. 3.39.11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностей отделий—3-42-30; юрта боахаман письмой отделий — 3-42.28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42.28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ04350 Заказ № 5768